

No Dex M

OCCB

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Secs. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

S-E-C-R-E-T

25X1

COUNTRY Bulgaria

REPORT

SUBJECT Bulgarian Military Publications

DATE DISTR. 22 August 1958

NO. PAGES 1

REQUIREMENT NO. RD

DATE OF INFO.

PLACE & DATE AC

REFERENCES

PROCESSING COPY

25X1

SOURCE EVALUATIONS ARE DEFINITIVE. APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE.

Bulgarian military publications:

a. Parachutist (Parashutist) by N. Kamneva, published in 1952 by the Voluntary Organization for Defense Cooperation (Dobrovolnata Organizatsiya Za Sudeystvie Na Obrana.)

25X1

b. Handbook on the Organization of Material, Technical, and Medical Protection for the Soldier in Rifle Squads, Platoons, and Companies (Pametka Po Organizatsiyata Na Materialno-Tekhnicheskoto i Meditsinskoto Osiguryavane Na Voinika, Strelkovoto Otdelenie, Vzvoda i Strelkovata Rota), by Major Metodi Ivanov Lipov, published in 1955 by the State Military Press.

When detached from this report, the above mentioned attachments are U-N-C-L-A-S-S-I-F-I-E-D.

25X1

S-E-C-R-E-T

25X1

STATE	X	ARMY	X	NAVY	X	AIR	X	FBI		AEC									
(Note: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#".)																			

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

Майор МЕТОДИ ИВАНОВ ЛИПЕВ

ПАМЕТКА
ПО
**ОРГАНИЗАЦИЯТА НА МАТЕРИАЛНО-
ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО
ОСИГУРЯВАНЕ НА ВОЙНИКА,
СТРЕЛКОВОТО ОТДЕЛЕНИЕ, ВЗВОДА
И СТРЕЛКОВАТА РОТА**

ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО

Майор МЕТОДИ ИВАНОВ ЛИПЕВ

ПАМЕТКА

ПО

ОРГАНИЗАЦИЯТА НА МАТЕРИАЛНО-
ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО
ОСИГУРЯВАНЕ НА ВОЙНИКА,
СТРЕЛКОВОТО ОТДЕЛЕНИЕ, ВЗВОДА
И СТРЕЛКОВАТА РОТА

1945

ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО

ПРЕДГОВОР

Материално-техническото и медицинското осигуряване на войниците в стрелковото отделение, взвода и стрелковата рота с боеприпаси, продоволствие, гранати и запалки и други снабдителни средства през време на бой се извършва под непрекъснатото въздействие на противниковия огън. За успешното осигуряване с всичко необходимо за живот и бой налага се още в мирно време командирите на стрелковите подразделения да добият сигурни и трайни познания по въпросите за материално-техническото и медицинското осигуряване.

Считайки, че тези въпроси са от жизнено значение за нашата Народна армия, надявам се, че настоящата паметка ще даде на нашите младши командири елементарни, първични, но затова пък съществени и достатъчни знания по материално-техническото и медицинското осигуряване на войника, стрелковото отделение, взвода и стрелковата рота при основните видове бой.

ЗАДАЧИ НА ВОЙНИКА ПО МАТЕРИАЛНО- ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ

В съвременния бой участвуват войски, които трябва да бъдат стъкмени и въоръжени с най-модерна техника и съответното количество запаси от материални средства. За да бъде доведен боят до успешен край, от командирите и войниците се изисква: отлична подготовка, голяма подвижност, умение да използват цялата мощ на бойната техника, пълно напрежение на всички морални и физически сили, непреклонна воля за победа, желязна военна дисциплина, организираност и бойна сплотеност. В боя побеждава този, който знае за какво се бие, правилно изпълнява поставената задача, който е по-смел, по-упорит и своевременно обезпечен с боеприпаси, продоволствие и други материални средства.

Най-важен фактор в боя е човекът. Той участва със своите физически и морални качества и ги поставя на най-голямо изпитание. Самите условия на боя понякога подлагат войника на дълъг, уморителен поход, под дъжд и слънце, в кал и мраз, на непрекъснато напрежение и вероятни изненади от противника. Това изисква да се създадат у боеца устойчиви морално-физически качества, които да го правят способен винаги, навсякъде и при каквато и да е бойна обстановка да бъде достоен защитник на своята социалистическа родина, мъжествено и смело да я брани, безстрашно да среща, бие, залавя, пленява или унищожава противника.

За да изпълни горните задачи, войникът трябва да бъде снабден с всичко необходимо за живот и бой.

Участвайки в боя под непосредствения огън на противника, войникът трябва да бъде обезпечен с най-необходимите материални средства, които да го правят винаги годен в боя, а от друга страна да увеличат неговата подвижност с оглед на темпа, изискван от съвременния бой. От тая гледна точка материални средства за боеспособността на войника са: боеприпаси за унищожаването на противника, необходимото количество продоволствие за изхранването му по време на бойните действия, личен превръзочен пакет за оказване на първа помощ в случай на нараняване, индивидуален противохимически пакет и друго имущество за лично обслужване (прилежание!).

Всеки войник е длъжен безпрекословно, точно и бързо да изпълнява всички заповеди, нареждания и команди на командирите. Освен това той трябва да знае своята задача, както и задачата на стрелковото отделение и стрелковия взвод. Когато изразходва половината от патроните си на огневата позиция, да долага на командира на стрелковото отделение. Да събира патроните и гранатите на бойното поле. Връщайки се от тила, да взема със себе си боеприпаси. При спиранията незабавно да се окопава и маскира. Когато бъде ранен, да си направи превръзка и да продължи боя.

Забранява се на войника да напуска бойното поле за съпровождане на ранени и поразени от отровни бойни вещества.

От гореказаното се вижда, че войникът ще бъде боеспособен само тогава, когато непрекъснато се грижи за поддържането преди всичко на своите нужди от боеприпаси, продоволствие и др. Така например всеки войник по време на боя винаги трябва да има в себе си 0-75 боекомплекта стрелковия боеприпаси. По

заповед могат да се създадат свръхнормени запаси и в по-голямо количество съгласно плана на боя.

Войникът трябва да помни, че част от патроните (около една трета от запасите) съставляват за него неприкосновен запас (НЗ) и се изстрелват при крайна нужда, и то само по заповед на командира.

Така запазените от страна на войника запаси от патрони го правят винаги готов при внезапно променила се обстановка да изпълни поставената му задача или да се справи с новопоявили се противникови цели. Ето защо след изстрелването на половината от своите патрони войникът е длъжен своевременно високо и ясно да докладва това на командира на стрелковото отделение, който от своя страна е длъжен да вземе незабавни мерки за попълване на изразходваното количество патрони. Той трябва да се грижи за запазването на патроните в паласките от замърсяване, а също така и от овлажняване.

«Всеки войник и сержант е длъжен да поддържа повереното му оръжие (машина, имущество) в пълна изправност и готовност за действие, своевременно да го преглежда, почиства и смазва.

За неизправности на оръжието (машините, имуществото) войникът (сержантът) е длъжен незабавно да долага на своя командир» (БУП, т. 733).

Основа на снабдяването на войските се явяват подвижните запаси, част от които съставляват неприкосновен запас (НЗ). Подвижните запаси на войника се делят на разходна част и неприкосновен запас. Обикновено разходната част на подвижните запаси се използва за обезпечаване бойните действия и задоволяване текущите нужди на подразделенията съгласно установените норми за снабдяване и разход.

«Неприкосновен запас съставлява установеното количество продоволствие и част от боеприпасите, намиращи се непосредствено у войниците и сержан-

тите, а също така част от боеприпасите, всички прикартечници, оръдията, минометите и бойните машини. . . . Непоприкосновенният запас се изразходва в особени случаи и само с разрешение на командира на полка, а боеприпасите с разрешението на командира на батальона» (БУП, т. 716).

От споменатото се вижда, че всеки войник трябва винаги да носи със себе си по една дажба непоприкосновен запас (НЗ) от продоволствие, която е малка по обем и тегло и не затруднява подвижността на войника, но същевременно с това е високо калорична и може да го подкрепи в най-критичния момент на боя, когато поднасянето на продоволствие е крайно затруднено или невъзможно. Войникът трябва да помни, че дажбата непоприкосновен запас (НЗ) от продоволствие може да бъде изразходвана само по заповед на командира на стрелковия взвод.

Една дажба на войник продоволствие непоприкосновен запас се състои от: сухар — 450 г, захар — 30 г, сол — 20 г, чай — 1 г, червен пилер — 1 г и месни или рибни консерви — 300 г.

Освен непоприкосновен запас на войника се дава за срок от 10 дни захар, тютюн, цигарена книга и кибрит. Войникът трябва да се грижи за правилното съхраняване на непоприкосновения запас, така както се грижи за своето оръжие. Той трябва да знае, че при навлажняване предунтите, съдържаници се въпреки новения запас, могат да се развалят. Известно е, че сухарите съдържат 10 до 12% влага и при увеличаване на влажността от 16 до 18% и повече бързо плесенясват и стават негодни за употреба.

При навлажняване консервите, кутини развалят и способствуват за бързото разваляне на съдържания се в тях продукт, като в някои случаи могат да се образуват силни отрови. Така например известни са случаите от Първата световна война на отравяния

на войници от развалени консерви в германската и
френската армия.

Всеки войник винаги трябва да носи манерна с
вода или чай, тъй като през време на бой той няма
възможност да използва други водоизточници, още
повече че използването на вода от непроверен от
нашите санитарни органи местни водоизточници се
забранява, тъй като те могат да бъдат заразени от
противника. Ако войникът не разполага с необходи-
мото количество вода за пиене през денонощието,
той не може да бъде напълно боеспособен. Известно е,
че за правилното функциониране на организма еже-
дневно е необходимо да се употребява средно около
2-5 литра вода. Всичко това трябва да се има пред-
вид особено когато предстоят бойни действия в без-
водни райони.

Горепосоченото обаче още не е достатъчно, за да
бъде войникът стъкмен и годен за бой. Освен боепри-
паси и продоволствие в своя личен товар той трябва
винаги да носи личния превързочен пакет, който
обикновено се носи в един от джобовете на гимна-
стюрката.

Всеки войник трябва да знае до съвършенство да
действува със своя личен превързочен пакет. За целта
той трябва да бъде обучен преди запечатването на боя
така, че да може самостоятелно да си оказва само-
помощ, да се превързва, да си спира кръвта при
крвоизлив, а при нужда да оказва помощ на своите
другари (рис. 1). Необходимо е преди оказване на
самопомощ и манипулация с личния превързочен
пакет войникът да е чел краткото упътване на самата
опаковка и да премине към употребата му. Особено
е важно да се запази стерилността на превръзката,
защото ако тя е замърсена, нечистотите могат да се
пренесат в раните и да предизвикат инфекция. Това
се постига, когато войникът хваща пакета само

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Рис. 1. Оказване самопомощ при раняване

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

на точно определените места. При нужда войникът трябва да даде своя личен превързочен пакет на другаря си, за да му помогне. След това обаче той трябва в най-кратък срок да се снабди с нов превързочен пакет. Разходът се попълва от медико-санитарния взвод на батальона посредством санитарния инструктор на ротата, а до войниците — чрез носаческите звена.

«При раняване или поразяване от отровни вещества всеки войник е длъжен да се превърже или вземе необходимите мерки за самопомощ (в случай на заразяване с устойчиви отровни вещества да извърши дегазация на заразените места) и да продължи изпълнението на задачата; ако му бъде заповядано да отиде в батальонния или полковия медицински пункт, да вземе личното си оръжие, противогаза и една тенекийка патрони, а останалите да предаде на другаря си; при невъзможност да се придвижи до медицинския пункт — да пренесе с оръжието си в укритие и да чака санитарите» (БУП, т. 47).

При тежко раняване войникът се евакуира в близкото укритие, пригодено за «гнездо за ранени», или изкопано такова от снаряди през време на боя и изчаква санитарите. Обаче когато е по-леко ранен, по се нуждае от долекарска или лекарска помощ, с разрешение той се евакуира в близките и естествени укрития по направление на оста на санитарната евакуация.

При вероятна употреба на атомни бомби необходимо е войникът да поддържа в изправност противогаза и индивидуалния противохимически пакет. За предупреждение от мощната ударна вълна той трябва да легне на земята или да заеме най-близкото укритие. От голямо значение е своевременната предварителна подготовка на войника по начините за предупреждение от светлинното излъчване на атомния взрив с цел

да се предпази от обгаряне на откритите части на тялото, временно ослепяване или лъчева болест.

Наред с всичко гореказано войникът е снабден и с друго имущество, като долно облекло, кърпа за лице, партенки, носни кърпи, тоалетни принадлежности, сапун, игли, канче за храна, индивидуален противохимически пакет, ботуши или обувки и други, за които той трябва да полага системни грижи с цел да увеличи срока на носенето им. Необходимо е облеклото да се изкърпва навреме и редовно да се почиства. Войникът трябва да има социалистическо отношение към народното имущество, което му е поверено.

Трябва да се стремим личният товар на всеки войник да не надвишава 20 до 25 кг, тъй като в противен случай неговата подвижност се ограничава значително и се увеличава разходът на физическата енергия, което естествено довежда до отслабване на неговата боеспособност.

Историята на войните ни показва, че личният товар на войника постепенно се е намалявал. Така например през Руско-японската война личният товар на войника зимно време е достигал до 40 кг, през Първата империалистическа война достигал до 29 кг, а на картечарите — до 40 кг, а през време на Отечествената война на съветските народи съветските командири сведоха същия до 12—14 кг, като вещите и предметите, ненужни за боя, макар и временно се возеха зад настъпващите части. По този начин се обезпечава изключително голяма подвижност на войниците, а с това и невиджана маневреност на частите в боя.

Задача на нашите войници и командири е да следват примера на славните съветски командири и войници в това отношение.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА МАТЕРИАЛНО-ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРЕЛКОВОТО ОТДЕЛЕНИЕ

Стрелковото отделение е първичното тактическо подразделение на пехотата. То решава своите задачи в боя с огън, щик, гранати и бутилки с горяща смес. Отделението може да действа както в състава на стрелковия взвод, така и самостоятелно. Всеки войник от състава на стрелковото отделение трябва да бъде напълно стъкмен за боя. Само в такъв случай отделението ще може да изпълни възложената му задача. Освен пушки, снайперска пушка, обикновен пистолет, с които са въоръжени войниците, съвременното стрелково отделение има една лека картечница, около 3—4 картечни пистолета (автомати), които разходват по-голямо количество боеприпаси. За целта командирът на отделението освен помощник-мерача назначава стрелец, който да носи по два-три пълнителя за леката картечница, а войниците, въоръжени с автомати, в зависимост от вида му, носят в поясните чанти по два-три пълнителя с патрони.

Ето защо командирът на стрелковото отделение е длъжен лично своевременно да организира осигуряването на огневите средства и бойна техника с необходимото количество боеприпаси при всяка бойна обстановка.

Той полага непрекъснати грижи за своевременното доставяне на огневата позиция на стрелковото

отделение не само боеприпаси, но и бутилки с горяща смес, гранати и др. За тая цел, след като командирът на стрелковото отделение получи задачата си от командира на стрелковия взвод, той се грижи за войниците от отделениято дали са получили необходимите материални средства за живот и бой. Той проверява дали са снабдени всички войници от отделениято с боеприпаси, напълнени ли са пълнителите на леката картючница и картючните пистолети с необходимото количество патрони, носят ли се противогази, гранати, средства за противохимическа защита, шанцов инструмент, бутилки с горяща смес, продоволствие, сухарни торби, вещеви торби с необходимите принадлежности и друго имущество, необходимо за боя. Нестложна задача на командира на стрелковото отделение е да поддържа бзготовността с оглед заповяданото запасяване с боеприпаси и други материални средства. Той е най-непосредствен и близкостоящ командир на войниците от стрелковото отделение и има възможност да провери степента на своевременното запасяване—дали е получено това, което е заповядано, правилно ли се разходват поднесените материални средства и т. н.

Особено внимание командирът на стрелковото отделение обръща по време на поднасянето на топлата храна. Той следи за правилното ѝ и равномерно разпределение между войниците от отделениято. Определя реда, по който войниците ще получават топлата храна. В случай на нараняване на войник от стрелковото отделение взема мерки за своевременната евакуация на същия. Следи за самопомощта, която си оказва войникът, или за помощта, оказвана от съседния другар на ранения войник, като командирът на отделениято не дава възможност нито за момент да отслабят темпа на боя или боеспособността на отделениято.

Командирът на отделението обръща най-сериозно внимание по предварителните мероприятия и способите за противоатомната защита, необходими за предпазване от поразяващото действие на атомното оръжие с взривно действие и бойните радиоактивни вещества.

Имайки предвид, че отбранителните съоръжения намаляват силата на поражението при атомен взрив приблизително 1.5—3 пъти, то командирът на отделението взема всички мерки за предпазването на войниците от ударната вълна, светлинното излъчване и проникващата радиация, от обгаряне на откритите части на тялото, а така също от запалването на неукритото военно имущество, брезентите, калъфите на бойната техника или унищожаването на дървените части и защитната боя на въоръженията.

Срещу атомния взрив командирът на отделението разполага войниците в окопите, укрытията и гънките на местността.

Освен това обезпечава защитата от атомното оръжие чрез:

- умели действия в случай на атомно нападение;
- водене радиационно разузнаване с цел да се открие радиоактивното разузнаване на местността;
- санитарна обработка на личния състав и дезактивизация (обезвреждане) на облеклото, снаряжението, оръжието, техниката, имуществото и позициите в случай на заразяване с бойни радиоактивни вещества.

Нарежда на войниците да скриват своевременно боеприпасите, горивото и смазочните материали, продоволствието и фуражът в щели, малки ровове или ниши.

Под наблюдението на командира на отделението носимият запас от продоволствие (НЗ) се завива в два-три слоя плътна хартия или тъкан.

Той лично проверява годността на противогаза, защитния костюм, наметалото, чорапите и ръкавиците на всеки войник от стрелковото отделение.

През подготвителния период командирът на стрелковото отделение провежда мероприятия по начина на използването им в случай на употреба на атомно оръжие. При липса на щатни индивидуални средства за противоатомна защита той следи дали войниците използват подръчните си средства за предпазване на дихателните органи — кърпата за лице, носната кърпа, памук, марля; за предпазване обувките от заразяване — зебло, парцал, ръжена слама, а за предпазване от заразяване кожата на тялото и облеклото (при залягане) — рогозки от слама, камъш и фашини.

Изобщо командирът на стрелковото отделение носи отговорност по организацията на снабдяването и контрола по изразходването на боеприпаси, продоволствие, а при раняване на войници от страна на противника взема мерки за своевременна помощ или евакуация.

В състава на стрелковото отделение през време на боя всеки войник може да бъде назначен за подносач на боеприпаси в отделението. Същият се назначава от командира на стрелковото отделение преди започването на боя. Обикновено за подносач на боеприпаси в стрелковото отделение се избира един от най-добрите, съобразителни и физически издръжливи войници, които могат лесно да се ориентирват при всяка промяна на бойната обстановка.

Главната задача на подносача на боеприпаси е своевременно да осигурява войниците от своето отделение, намиращи се на огневата позиция или отделните участъци, с боеприпаси и всичко необходимо за воденето на огъня. За подносач на боеприпаси може да бъде назначен всеки войник от стрелковото

отделение. Ето защо всеки войник трябва да умее бързо и ловко да пълни с патрони патронените тенейки, пълнителите, лентите за леки и тежки картечници, да работи с мини, гранати и запалки, бързо и скрито да ги поднася на подразделението. За да изпълни навреме възложената му задача като подносач на боеприпаси, всеки войник трябва да знае местонахождението на ротния пункт за бойно снабдяване.

По заповед на командира на стрелковото отделение подносачът на боеприпаси се изтегля по траншеята

Рис. 2. Подносачът на боеприпаси се отправя към ротния пункт за бойно снабдяване

или скритите подстъпи на местността, като се стреми да не бъде забелязан от противника и бързо да се отправя към ротния пункт за бойно снабдяване (рис.2).

Тръгвайки за боеприпаси, подносачът е длъжен да вземе празните картечни пълнители и ленти и др.

При своето придвижване войникът трябва да пропълзва, където е необходимо, а при преминаване на обгазено пространство или заражена с радиоактивни вещества местност в резултат на избухването на атомна бомба или бойни радиоактивни вещества своевременно да поставя своя противогаз и да използва всички противохимически средства за защита, с които разполага. За да запази носените от него боеприпаси от обгазяване с устойчиви отровни химически вещества или с радиоактивни вещества по време на преминаването на обгазеното пространство, той използва намокрени одеяла, чаршафи или свободни защитни противохимически наметала. При обгазяването на боеприпасите предупреждава командира на отделението да се вземат мерки за дегазирането им. Обикновено при обгазяване от по-силен боен газ или с радиоактивни вещества те се дегазират в омивачно-дегазационната площадка, определена за целта от командира на стрелковата рота. Обикновено подносачът на боеприпаси в отделението заобикаля обгазените и заразените места. Гореказаното естествено се отнася и за придвижването на войника при завръщането му от ротния пункт за бойно снабдяване към подразделението. Всеки войник, назначен за подносач на боеприпаси в отделението, при изпълняване на своите задачи е длъжен винаги да носи собственото си оръжие и една патронена тенекийка с патрони за собствена охрана и отбрана за действие срещу противникови изостанали войници или промъкнали се такива в разположението на нашите подразделения.

След като получи необходимите запаси от материални средства от старшината на ротата в ротния пункт за бойно снабдяване, подносачът на боепри-

пасп на отделението (рис. 3) е длъжен по най-скрития и кратък път, колкото се може по-бързо да достави боеприпасите на огневата позиция на подразделението, като сам ги раздаде на стрелците.

В случай че предстои промяна на огневата позиция на стрелковото отделение през време на отиването и връщането на подносача на боеприпаси до ротния пункт за бойно снабдяване, то той предварително се

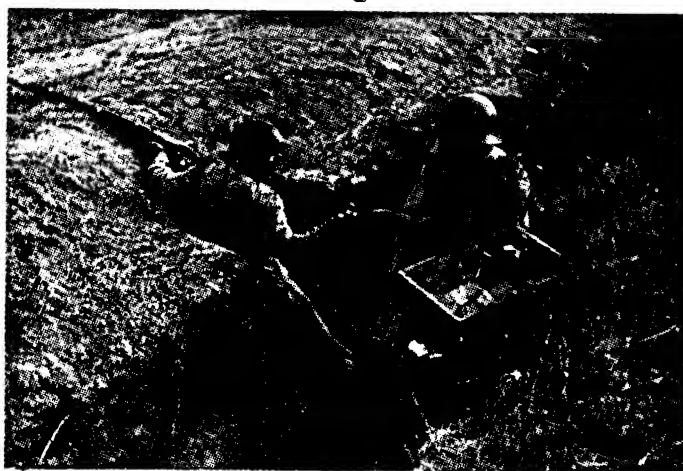

Рис. 3. Войникът получава боеприпаси от подносача на отделението на огневата позиция

уведомява от командира на отделението за това. Освен това самият подносач на боеприпаси е длъжен да следи за изменение посоката на движение на стрелковото отделение.

Поднасянето на боеприпаси на картечното отделение (рис. 4 и 5) е затруднено, тъй като от една страна

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Рис. 4. Подносачът на боеприпаси на картечното отделение се отправя бързо към ротния пункт за бойно снабдяване

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

разходът на боеприпаси е значително увеличен, от друга страна то се открива по-лесно от противника и се налага често да сменя своята позиция. В дадения случай на всяка позиция от по-рано се поднасят необходимото количество боеприпаси.

«Подразделенията, назначавани в разузнаване или охранение, се обезпечават с боеприпаси, средства за сигнализация, гориво, смазочни материали и продоволствия за през цялото време за изпълнение на задачата» (БУП, т. 725).

Всички стрелкови, картечни и минометни отделения, отделения тежки гранатомети се снабдяват от ротния пункт за бойно снабдяване.

Снабдяването на картечното, минометното и други отделения, които се нуждаят от по-големи количества боеприпаси, става с помощта на кон, като за целта от състава на съответното отделение се назначава войник-каруцар (коневод).

Задачата на каруцаря (коневода) е бързо и навреме да доставя боеприпаси и друго имущество, необходимо за непрекъснатото водене на огъня (смазка, вода за картечниците и др.) в близост до огневата позиция. Тук подносачът на боеприпаси взема лентите с патрони и ги поднася на подразделенията.

Войникът, назначен за каруцар (коневод), трябва да познава местата на огневите позиции на тежките картечници и минометите, а така също и скритите подстъпи към тях. По време на движение той трябва умело да маскира поверените му коне и себе си. При обстрелване да се движи с по-голяма скорост, падейки едновременно с това материалната част на конете (товарните животни), въпрегатната амуниция, каруцата и самара-комплект, а при нужда да ги окопава и придвижва към скрити подстъпи на местността.

Освен това карупарят (коневодът) е длъжен:
— да знае местата за получаване на боеприпаси и
военно имущество;

Рис. 5. Подносачът на боеприпаси на картечното отделение, получил боеприпаси, скрито по траншеята ги поднася на огневата позиция

- да знае нормите за товарене и правилата за под-
реждане на боеприпасите и другите товари в кару-
цата (на самара);
- да бъде в постоянна готовност да отбие нападе-
ние на противника;
- да умее да предпазва конете и превозвания то-
вар от отровни вещества при химическо или атомно
нападение на противника;
- да взема предпазни мерки при вероятно зара-
зена местност с бойни радиоактивни вещества;
- да следи за командите и сигналите на командира
и бързо и точно да ги изпълнява;
- да знае и спазва правилата за движение по
пътищата.

Всички войници, назначени за подносачи на боеприпаси, са длъжни не само своевременно да снабдяват своите отделения с боеприпаси и други имуществва, но по заповед на командира на отделението да отнасят към ротния пункт за бойно снабдяване гилзите, опаковките, празните сандъци и всичкото състояние, ненужно за боя имущество. Това те трябва да изпълняват, когато се отправят към ротния пункт за бойно снабдяване. Всеки войник, назначен за подносач на боеприпаси, трябва да съзнава голямата важност на задачата, която му е възложена, и по време на изпълнението ѝ да не отвлече вниманието си към други странични неща. Така например подносачът на боеприпаси няма право лично да помага на ранен войник, тъй като това ще забави изпълнението на пряката му задача.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА МАТЕРИАЛНО- ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРЕЛКОВИЯ ВЗВОД

Стрелковият взвод е тактическо подразделение на пехотата. Той решава поставените бойни задачи с огън в движение, манювър и ръкопашна схватка. За да постигне поставената цел в боя, необходимо е да бъде материално снабден своевременно с боеприпаси, продоволствие и друго имущество, които облекчават взвода за преодоляване трудностите, които предлага бойната обстановка. Като се има предвид, че съвременният стрелкови взвод е наситен със стрелкови оръжия, които изразходват по-големи количества боеприпаси, а от друга страна няма специални органи за поднасяне на същите, то това се разрешава не само с навременното поднасяне на материално-технически средства от подносачите на боеприпаси в отделенията до отделните войници, но и от своевременните грижи от страна на командира и помощник-командира на стрелковия взвод.

«Командирът на взвода (отделението) по въпросите на материалното и техническото осигуряване изпълнява указанията на командира на ротата (командира на взвода, старшината) и отговаря за правилното използване, поддържане и опазване въоръжението, бойната техника, транспорта на цялото имущество на взвода (отделението), а също така за своевременното и пълно получаване на всички полагащи се видове довольствие от всеки войник» (БУП, т. 720).

За тази цел командирът на стрелковия взвод преди боя по указание на командира на стрелковата рота взема необходимите мерки за снабдяване на войниците във взвода с боеприпаси, продоволствие, облекло, лични превързочни пакети, индивидуални противохимически пакети и друго имущество. Командирът на стрелковия взвод заедно със своя помощник полага грижи по стъкмяването на взвода. При по-трудни климатически условия те правят всичко необходимо за запазване здравето на войниците, а при задържане на едно място, особено в отбрана, по тяхно непосредствено ръководство се изкопават нишите в окопите за свръхнормени запаси, а площадките за боеприпаси на леките картечници се подобряват.

Когато топлата храна е поднесена на ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна, командирът на стрелковия взвод изпраща войници да я получат. Преди тръгването на войниците той им оказва подстъпите за отиване до ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна, а при завръщането им — по какъв начин ще се поднесе на подразделението топлата храна. За тази цел предварително ги инструктира лично, като дава подробни указания за поднасянето на храната от едно стрелково отделение на друго. В тези указания командирът на взвода обязательно напомня за правилното разпределение на топлата храна, за хигиената по време на разливането на същата, как да се поднесе на стрелковото отделение, чиято позиция затруднява движението по подстъпите на местността, и др. За случая често пъти тези указания командирът на взвода перади заангажираността си в боя не ще има възможност да ги даде лично, а това прави неговият помощник. В зависимост от бойната обстановка ще намери приложение единият или другият случай.

През време на боя командирът на стрелковия взвод контролира и следи подносачите на боеприпаси на стрелковите отделения за редовното поднасяне и разпределение на боеприпасите и други материални средства от ротния пункт за бойно снабдяване до огневите позиции.

От горепозложеното се вижда, че ртксводгата роля на командира на стрелковия взвод не се заключава само в изпълнението на поставената задача от командира на стрелковата рота, но и в своевременната организация на снабдяването с боеприпаси на огневите средства, продоволствие за войниците, имущество от най-различно естество. Тази дейност на командира на стрелковия взвод е многообразна и за обезпечаването на стрелковите отделения със снабдителни средства се изискват постоянни и непрекъснати грижи. Това още повече е необходимо, тъй като нуждите са от текущо естество. За да бъде стрелковият взвод обезпечен и достатъчно голям за боя, необходимо е командирът на взвода да упражнява непрекъснат контрол. Но за да има успех по обезпечаването, той трябва лично да провежда как се провеждат поставените задачи по снабдяването и евакуацията.

За своевременното оказване помощ на ранените от взвода се прилага санитар, който се подчинява на командира на взвода. Той се движи зад бойния ред на взвода и оказва първа помощ на ранените и поразени от бойни химически вещества войници. Същият извлича тежко ранените в най-близките закрития («гнезда за ранени») (рис. 6).

При липса на закрития санитарят по указанията на командира на взвода или санитарния инструктор на ротата или по собствена инициатива окопава подходящо място (трапчинка) за ранения войник или използва такова, създадено от взрив на снаряди

или авиобомби. За местонахождението на ранения войник поставя условен знак (забодега в земята лопатка, превързано към клонче парче от бинт), който трябва да се вижда добре от тила и да е скрит от

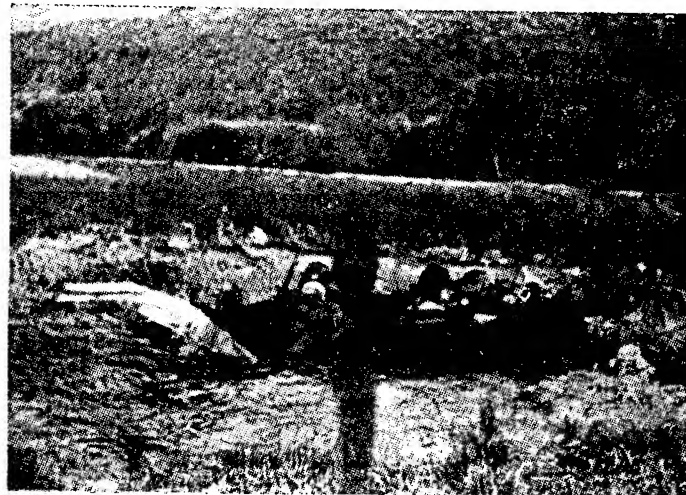

Рис. 6. Санитарят оказва първа помощ на ранени войници в „гnezдата за ранени“

наблюдението на противника. Евакуацията на ранените войници става от санитарните посачи.

Не по-малка трудност създава и снабдяването на картечния взвод, който мени често позициите си. И за да изпълни поставените задачи при всяка позиция, за картечния взвод се изисква умела организация на снабдяването с боеприпаси. Но за да имаме картечен взвод и задоволени войници с боеприпаси, необходимо е командирът на взвода навреме предварително да

отчита възможностите по поднасянето на набеязаните отделни участъци. При тези случаи командирът на картечния взвод взема предварителни мерки за обезпечаването с боеприпаси и други снабдителни средства. Когато картечният взвод е придаден да усилюва някое подразделение, той се снабдява със собствената си каруца или товарен кон от ротния пункт за бойно снабдяване на усиливащото подразделение. Тук имаме разход на боеприпаси в по-голямо количество, а от друга страна при отбрана на всяка огнева позиция или площадка за тежките картечници се създават «запаси на земята», и то от по-рано.

«Придадените на ротата подразделения от другите родове войски с численост до взвод, а също така всички придадени подразделения от стрелковия батальон получават топла храна, хляб, чай и захар заедно със стрелковата рота. Командирът на ротата носи отговорност за тяхното хранене» (БУП, т. 724).

ОРГАНИЗАЦИЯ НА МАТЕРИАЛНО- ТЕХНИЧЕСКОТО И МЕДИЦИНСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРЕЛКОВАТА РОТА

1. Същност, назначение и задачи на стрелковата рота

Съвременната стрелкова рота е основно тактическо подразделение на пехотата, способно самостоятелно да решава ред бойни задачи на пехотата. Върху нея пада основната тежест по непосредственото унищожаване на противника в боя. Като такова подразделение стрелковата рота е наситена не само с пушки, картечни пистолети и леки картечници, но и с други по-мощни огневи средства, като тежки картечници, изстребително-противотанкови пушки и други огневи средства. Освен това обикновено през време на боя стрелковата рота се усилюва още с отделение леки огнемети, един-два взвода от картечната рота, до взвод тежки гранатомети, до рота (батарея) миномети, два-три взвода артилерия като оръдия за съпровождане, в това число и самоходно-артилерийски установки. Настъплението на ротата може да се поддържа от една-две батареи артилерия и до рота танкове.

При боя в дълбочина на стрелковата рота може да бъде преподчинена артилерийска батарея.

През време на боя те изпълняват поставените задачи от командира на стрелковата рота и съответните командири. Всичко това показва, че ротата представлява достатъчно мощна бойна единица. С такова ко-

личество огнени средства командирът на ротата може значително да влияе за успешния изход на боя при настъпление, а при отбрана може систематически да обезкръвява настъпващия противник.

Задачите, които могат да бъдат поставени пред стрелковата рота през време на боя, зависят:

- от мястото ѝ в бойния ред на стрелковия батальон (така стрелковата рота може да има задача да настъпва или отбранява в основните усилия на батальона или във второстепенно направление);
- от характера на местността;
- от силата на противника;
- от състава и силата на самата рота.

Независимо от това, че стрелковата рота е наситена с достатъчно количество леки и по-мощни огнени средства, за да води успешен бой, тя трябва да запази своята маневреноспособност и подвижност, съответстващи на изискванията на съвременния бой.

Всичко това може да се достигне само когато правилно се организира своевременното снабдяване на тези огнени средства с достатъчно количество боеприпаси, а личният състав на ротата с продоволствие и други необходими за боя средства. При това нека се помни, че всяка огнева машина, изнесена напред в непосредствен допир с противника и не навреме снабдена с боеприпаси, смазка, вода и др., представлява мъртво желязо, а това неизбежно понижава боеспособността на която и да било бойна единица.

2. Организация на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота в настъпление

Основната задача на стрелковата рота в настъплението е: съвместно с танковете, самоходно-артилерийските установки и оръдията, определени за съпро-

вождане, използвайки резултатите от огъня на артилерията и от ударите на авиацията, решително да атакува и да унищожи противника със своя огън и в ръкопашна схватка.

За да изпълни така поставената задача, материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота трябва да бъде съобразено с особеностите на настъплението, които се изразяват в следното:

— фронтът, по който настъпва ротата, е сравнително тесен — до 500 м. Това обстоятелство значително затруднява избирането на скрити подстъпи за поднасяне на боеприпаси, продоволствие и др. имущество. Освен това снабдяването се извършва почти във всички случаи при липса на пътища даже и обикновени пътеки;

— стрелковата рота през време на настъплението ще цели да унищожи със стремително и бесприorno движение противника. При изпълнението на тази задача от ротата се изисква превес не само в жива сила, но и в материални средства, като боеприпаси, бутилки с горяща смес, гранати и запалки и др. Затова настъплението на стрелковата рота се предхожда обикновено от запасяване с по-големи количества боеприпаси;

— тези особености на настъплението изискват бързо поднасяне на по-големи количества боеприпаси за огневите средства и продоволствие за войниците към огневите позиции;

— бързото придвижване на подразделенията напред при настъплението също затруднява значително снабдяването и евакуацията.

Естествено при организацията на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота всички тези особености на настъплението трябва да се имат предвид.

**3 Материално-техническо и медицинско осигуряване
на стрелковата рота през подготовителния период
на настъплението**

Бойният опит на Съветската армия през време на Великата отечествена война на съветските народи нагледно показва, че престояването на изходната позиция от страна на подразделенията, установяващи непосредствен допир с противника, е желателно да става в колкото се може по-къс срок от време.

Обикновено от района за съсредоточаване бойните подразделения заемат скрито и незабелязано изходната позиция нощно време и на сутринта атакуват изненадващо противника.

Затова, имайки предвид горното, командирът на стрелковата рота в района за съсредоточаване редовно се грижи за снабдяването на войниците с топла и питателна храна. А няколко часа преди изнасянето на стрелковата рота на изходната позиция той лично проверява с командирите на взводове и поместник взводните командири дали войниците са запасени по норма със стрелкови боеприпаси (0.75 боекомплекта) и дали е в изправност стъкмяването на стрелковите подразделения. Констатираните нередовности по стъкмяването се отстраняват на място или се иска помощ от командира на батальона за бързото им ликвидиране.

Винаги трябва да се отчита от командира на ротата, че по време на престояването на стрелковата рота в района за съсредоточаване войниците трябва да бъдат със запазени физически сили, с висок боен дух, стъкмени и въоръжени съгласно поставената бойна задача.

В периода на сближенето основната задача на стрелковата рота е без загуби, запазвайки правилно

движението, скрито и бързо да излезе на изходната позиция.

Заемаването на изходната позиция трябва да стане от войници със запазени морално-физически сили и нормално снабдени с боеприпаси и продоволствие. За тази цел при движението не бива да се допуска войниците от ротата да носят със себе си свръхнормени запаси, тъй като това би предизвикало изтощаване и изморяване на същите и би снижило тяхната подвижност. В периода на движението всеки войник от ротата носи боеприпаси по норма, неприкосновен запас от продоволствие и др. лични вещи и предмети, с които е снабден войникът. Задължително е войниците по време на сближаването да бъдат снабдявани сутрин и вечер с топла и питателна храна. Особено внимание се обръща на това, топлата храна да бъде калорична и вкусно приготвена.

Със заемаването на изходната позиция ротата е длъжна да организира огъня и съответно да се окопае, като се подготви за отбиване на противникови нападения. За тази цел, макар че ротата няма тилови подразделения, с транспортните средства на снабдителния взвод на батальона, било с каруци, било с товарни коне, изнесени напред от батальонния пункт за бойно снабдяване, се разкрива ротен пункт за бойно снабдяване.

«В настъпление ротният пункт за бойно снабдяване се премества от укрите към укрите зад настъпващата верига на ротата, без да се откъсва от същата на повече от 300 до 500 метра. Направлението за преместване и местата за разполагане на ротния пункт за бойно снабдяване се указват от командира на ротата; за разполагане на същия се избират укрити места. Свързката с ротния пункт за бойно снабдяване

командирът на ротата поддържа със сигнали и посредством войници за свръзка» (БУП, т. 722).

Отдалечаването на 300 до 500 метра на ротния пункт за бойно снабдяване се налага от построението на бойния ред на стрелковата рота, като така се осигурява по-голяма свобода на действие по време на изпълнението на поставената задача. Това позволява да имаме по-добър избор на подходящо място за разкриване на ротен пункт за бойно снабдяване и скрити подстъпи за маневриране с боеприпасите по време на поднасянето им до огневите позиции. От друга страна видно е, че за в бъдеще през време на боя ще бъдат употребени оръжия с по-ефективни действия на по-широки райони, което обстоятелство налага при разгръщането на ротния пункт за бойно снабдяване да се има предвид той да се разполага на по-отдалечено разстояние, дълбоко вкопан в земята, напълно маскиран и с разсъсредоточена материална част.

«Началник на ротния пункт за бойно снабдяване е старшината на ротата, а негов заместник е ключарят. За работа в ротния пункт за бойно снабдяване по разпореждане на командира на ротата могат да бъдат отделени 1—2 войници» (БУП, т. 718).

За ротен пункт за бойно снабдяване се избира място, което отговаря на следните условия:

- да създава подходящи условия за работа;
- да е разположено по възможност на обратен скат, за да не страда от масовия пушечен и картечен огън на противника;
- да има скрити подстъпи за приемането на изнесените напред от батальонния пункт за бойно снабдяване транспортни средства с боеприпаси и за поднасянето на същите към огневите позиции;

- разположението на ротния пункт за бойно снабдяване да позволява през време на боя по-бързото снабдяване с боеприпаси на огневите средства;
- да е защитено в противотанково и противоатомно отношение;
- да създава възможност за естествена маскировка.

Ротният пункт за бойно снабдяване се разгръща на площ 20/20 м (схема. 1) по указание на командира на ротата веднага със заемането на изходната позиция. В помощ на старшината, и то с разрешение на командира на ротата, при нужда може да се придадат един-двама войници, които да помогнат при разгръщането на ротния пункт за бойно снабдяване. Те се привличат временно, докато пунктът бъде разгърнат и се пуждае от работна ръка. След като са привършили работата си, назначените войници отново се вливат в бойния ред на ротата, понеже са преди всички стрелци. В ротния пункт за бойно снабдяване се определя място за:

- стрелкови запаси по вида на въоръжението (отделно за пушки, за леки и тежки картечници);
- сандъчета с гранати и запалки;
- пълнене на ленти за тежки картечници;
- ракети и осветлителни материали;
- вода и смазка за тежките картечници.

Основните задачи на ротния пункт за бойно снабдяване са следните (схема 2);

- от батальонния пункт за боеприпаси да приема изпратените боеприпаси, гранати и запалки, димки, горяща смес и всичко друго, необходимо за боя;
- правилно да съхранява и отчита на батальонния пункт за бойно снабдяване изпратените материални средства;
- своевременно да разпределя получените боеприпаси в зависимост от тактическите нужди по-

Схема. 1. Устройство на ротен пункт за бойно снабдяване при настъпление

средством изпратените подносачи на боеприпаси от стрелковите отделения;

— да приема от подносачите на боеприпаси на стрелковите отделения донесените от огневите позиции гилзи, опаковки и др. ненужни предмети за

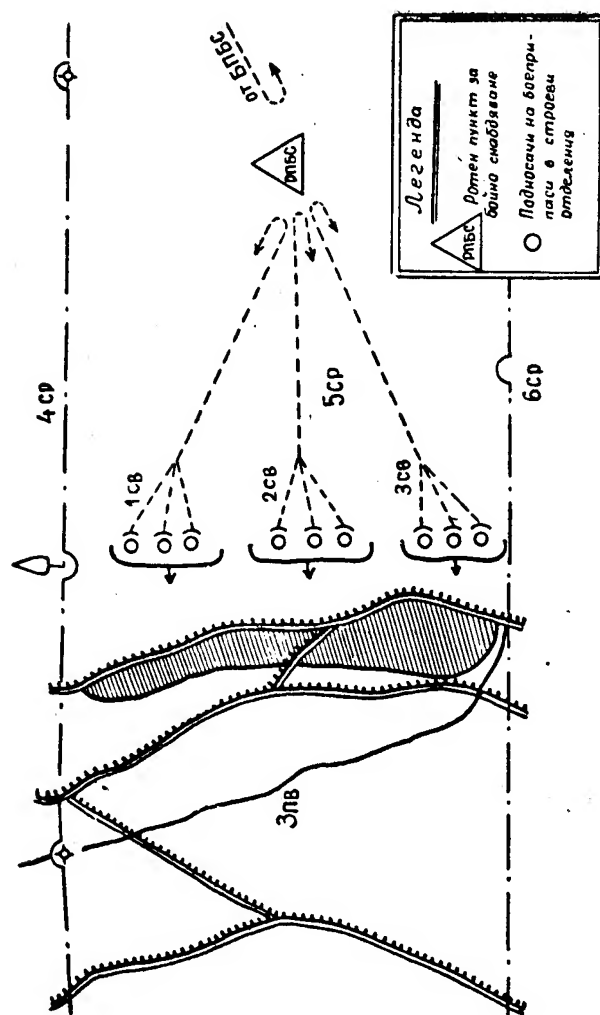

Схема 2. Начин за снабдяване с боеприпаси от РПБС

бой и да организира евакуацията им към батальонния пункт за бойно снабдяване посредством транспортните средства на снабдителния взвод на батальона;

— своевременно да се пълнят лентите на тежките картечници и пълнителите на леките картечници и автоматите;

— да се зарежат гранатите със запалки преди изпращането им на огневата позиция;

— да обезпечи необходимото количество смазка за оръжието и вода за тежките картечници.

Необходимо е да се подчертае, че ротният пункт за бойно снабдяване се разкрива със средствата на батальонния пункт за бойно снабдяване временно, докато боеприпасите бъдат поднесени на огневите позиции на подразделенията, след което ротният пункт за бойно снабдяване престава да съществува. Свързката на ротния пункт за бойно снабдяване с командира на ротата се поддържа със сигнали и посредством войници за свръзка.

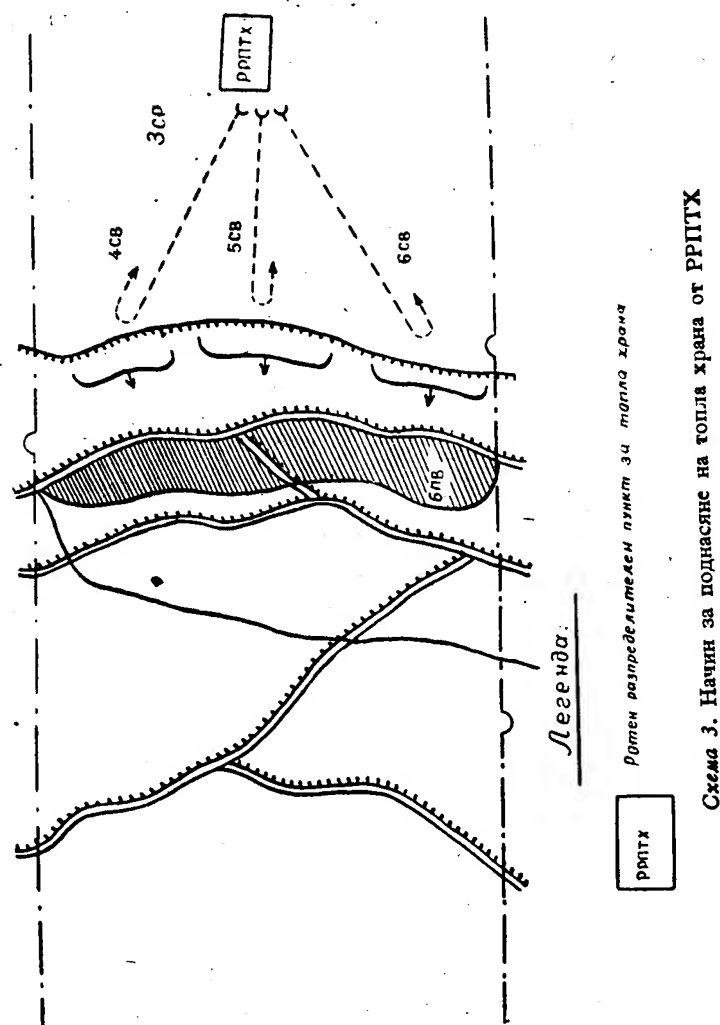
Обикновено преди настъпление, посредством подпосачите на боеприпаси на стрелковите отделения, по скритите подстъпи към подразделенията се поднасят свръхнормени запаси от боеприпаси, където бойците, намиращи се на изходната позиция, ги съхраняват в приспособените за целта ниши. Свръхнормените запаси за леки и тежки картечници и изстребителните противотанкови пушки се създават на няколко запасни места на площадки, където според поставената задача по време на боя менят позициите си. Тези свръхнормени запаси се изстрелват на изходната позиция в началото на настъплението в зависимост от правилата за вкарване в действие на различните видове огнени средства на стрелковата рота.

«Придадените на стрелковата рота картечни подразделения по правило се осигуряват с боеприпаси

чрез пункта за бойно снабдяване на стрелковата рота. В отделни случаи командирът на картечната рота организира свой пункт за бойно снабдяване. Придадените на стрелковата рота подразделения тежки гранатомети, а също така придадените или поддържащи подразделения от другите родове войски се осигуряват с боеприпаси от своите части (подразделения)» (БУП, т. 717).

Снабдяването на войниците от стрелковата рота с продоволствие се извършва от стопанското отделение на батальонния домашински пункт. В него се приготвява топлата храна за всички подразделения на батальона. Приготвената храна се поднася напред към ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна, указан от командира на ротата (схема 3). Поднасянето на топла храна става с изнесената кухня или с термоформни казанчета, поставени на каруци, а при трудно достъпна местност термоформните казанчета се поднасят и с коне. Когато местността не позволява придвижването на кухнята да се извършва напред, поднасянето на топлата храна се извършва по комбиниран способ, а именно отначало с кухни или с каруца с термоформни казанчета, а след това на ръце от назначените войници, които сформират снабдителна колонка (рис. 7 и 8).

През подготовителния период на изходната позиция се поднася предимно топла и питателна храна, която освежава силите на войниците, за да могат през предстоящия бой със запазени сили да осигурят висок темп на настъпление. Трябва да се отбележи, че през време на подготовката на настъплението се поднася топла закуска и вечеря, а за обяд се раздава рано сутринта суха храна, което позволява да не се забележи движението на войниците в разположението на изходната позиция от страна на

противниковото наблюдение. Раздаването на топлата храна за обяд на изходната позиция става само в крайно изключителни случаи, и то с голяма предпазливост, скрито движение и пълна маскировка.

Рис. 7. Снабдителна колонка от войници поднася топла храна в термоформни казанчета

За ротен разпределителен пункт за получаване на топла храна се избира подходящо място, което трябва да отговаря на следните условия:

- да е скрито от наблюдението на противника;
- да има скрити подстъпи както от страна на батальонния домакински пункт, така и от страна на огневите позиции;
- да има естествена маскировка;
- да създава удобства за разполагане.

Обикновено ротният разпределителен пункт за получаване на топла храна се избира на обратен скат, който да отговаря на посочените условия. Храната се разпределя на ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна, където нарочно назначени от помощник-взводните командири вой-

Рис. 8. Войник получава топла храна от термоформни казанчета

ници вземат храната в термоформни казанчета или при липса на такива — в обикновени покрити баки и я занасят в разположението на позицията на стрелковите взводове. Обикновено войниците се хранят във взводовете си на групички от 2 до 6 човека (рис. 9).

Редът на храненето се извършва под прекия контрол на пом. командира на взвода, който следи за равномерното идване на войниците от огневата позиция и правилното разпределение на храната. Получаването и разпределението на топлата храна

става под непосредствения контрол на старшината на ротата. По въпроса за мястото, времето и начина на разпределението и получаването на топлата храна старшината на ротата се инструктира предварително от командира на ротата.

Рис. 9. Войници вечерят топла и питателна храна

Едновременно с поднасяне на топлата храна на войниците се поднася студена и топла вода. Със студената вода се напълват манерките — тя е за пиене, а топлата вода за измиване на канчетата за храна и на лъжиците. Част от студената вода се използва за напълване на бидончетата на тежките картечници.

Изнесените напред кухни, термоформни казанчета, водоносни бъчонки и др. се връщат към батальонния домакински пункт по същия път (рис. 10).

«Придадените на ротата подразделения от другите родове войски с численост до взвод, а също така и всички придадени подразделения от стрелковия батальон получават топла храна, хляб, чай и захар заедно със стрелковата рота. Командирът на ротата носи отговорност за тяхното хранене. Подразделенията на другите родове войски с численост повече

Рис. 10. Поднасяне на топла и питателна храна до ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна с изнесена напред кухня

от взвод, действащи със стрелковата рота, се обезпечават с храна чрез домакинските пунктове на своите подразделения (части)» (БУП, т. 724).

Обикновено на изходната позиция войниците идват напълно стъкмени със здраво облекло и обувки. Не са изключени обаче случаи на скъсване на облекло и обувки. Ето защо командирът на стрелковата рота трябва своевременно да укаже на старшината на ротата да подмени и провери неизправното имущество у войниците. Наред с това командирът

на стрелковата рота дава указание на взводните си командири, които от своя страна нареждат на помощник-командирите на взводовете да бъдат в помощ на старшината, като лично проверяват стъкмеността на всеки войник.

В медицинско отношение стрелковата рота се обслужва от санитарното отделение на ротата. То се състои от командир—санитарен инструктор (сержант или младши сержант)—и санитарни. Санитарният инструктор на стрелковата рота е подчинен във всяко отношение на командира на ротата, а по специалността си се ръководи от командира на медико-санитарния взвод на батальона.

«Санитарният инструктор на ротата освен оказването на първа помощ на ранените в боя е длъжен:

- да оказва първа помощ на заболялите и с разрешение на командира на ротата да ги изпраща в батальонния медицински пункт;

- да следи за изпълнението в ротата на правилата по личната хигиена, за качеството на водата за пиене, за санитарното състояние на района за разполагане на ротата, за поддържането и дезинфекцирането на отходните места;

- да води отчетност за ранените и заболялите и да докладва за тях на командира на ротата;

- да получава от батальонния медицински пункт медико-санитарно имущество и да го раздава на личния състав» (БУП, т. 729).

В периода на подготовката на настъплението санитарният инструктор на ротата разпределя санитарите по взводно, оставяйки по възможност при себе си резерв. Освен това той е длъжен да провери има ли личният състав на стрелковата рота лични превързочни пакети и да вземе мерки за подълването на недостигащото санитарно имущество.

По указание на командира на медико-санитарния взвод на батальона той провежда лично с помощта на санитарите профилактични и противоепидемични мероприятия на ротата. Той се грижи за чистотата на войниците. Провежда санитарна просвета сред войниците, обучава ги как да ползват личните си превързочни пакети, как да си оказват самопомощ и как да помагат на своите другари. По указание на командира на медико-санитарния взвод на батальона санитарният инструктор подготвя спомагателни санитарни между войниците, които се използват в случай на загуби сред личния състав на санитарното отделение.

Санитарният инструктор трябва да спазва знаците и сигналите, заповядани от командира на стрелковата рота. Той ги съобщава навреме на санитарите, определя оста за групиране на ранените и указва местата за устройване на «гнездата за ранените».

През периода на подготовката на настъплението санитарният инструктор е длъжен да вземе мерки по евакуацията на всички ранени и болни войници към батальонния медицински пункт, за да бъде облекчено санитарното отделение преди започването на настъплението.

Въобще цялата дейност на командира на стрелковата рота и на неговите подчинени през подготвителния период на настъплението трябва да обезпечават пълната боева готовност на ротата за изпълняване на бойната задача, поставена от командира на батальона с оглед предстоящото настъпление.

4. Материално-техническо и медицинско осигуряване на стрелковата рота в хода на настъплението

Както вече казахме по-горе, войниците от ротата на изходната позиция са запасени с боеприпаси. Обикновено една част от тези боеприпаси, които са по норма, се намират в паласките на войника, а свръхнормените са оставени в нишите на окопите, а за огневите средства—на специално пригодени за целта площадки и ниши. Запасите на земята обикновено се изстрелват след артилерийската подготовка по оживели цели и огневи точки на противника и в хода на настъплението. На рубежа за атака, където се реорганизира бойният ред на ротата, войниците трябва да бъдат запасени с боеприпаси по норма и по възможност от 0·10 до 0·15 боекомплекта в повече. През време на атаката войниците разходват гранатите, бутилките с горяща смес, патроните на пушките и огневите средства. Тук трябва да се отбележи, че огневите средства имат най-голямо напрежение и масов разход на боеприпаси, тъй като те поддържат ротата, когато войниците атакуват противника. През време на атаката на първата и втората траншея войниците изразходват около една до две трети от своите запаси от боеприпаси. Тъй като ротата започва да реорганизира своя боен ред с оглед да посрещне неизбежните контраатаки на противника с цел да възстанови целостта на своята отбрана, тя ще се нуждае от попълване със запаси от боеприпаси. Ето защо налага се с изнесените от батальона товарни коне с боеприпаси да бъде отново разкрит ротният пункт за бойно снабдяване в района между първата и втората траншея (в зависимост от конкретната бойна обстановка), където по указание на командира на стрелковата рота старшината в зависимост от тактическите нужди раз-

предела боеприпасите, които посредством подносачите на боеприпаси в стрелковите отделения се поднасят на огневата позиция и се разпределят между войниците. По този начин запасените с нови боеприпаси войници ще могат успешно да отбият контраатаките на противника и да започнат да водят боя в дълбочина. Изобщо къде и кога ще наложи бойната обстановка разкриване на ротния пункт за бойно снабдяване, ще зависи от личната преценка на командира на стрелковата рота.

Преди закриването на ротния пункт за бойно снабдяване старшината на ротата нарежда своевременно привлечените войници да евакуират с обратно връщащите се коне към батальонния пункт за бойно снабдяване опаковките, изстреляните гилзи и друго имущество, донесени от подносачите на стрелковите отделения.

Със започването на преследването ротата унищожава отстъпващия противник бързо и стремително. Затова войниците от ротата отново се презапасяват с изнесените боеприпаси от снабдителния взвод на батальона, който се движи непосредствено след преследващите колони. Това се извършва, като каруци с боеприпаси се изнасят напред по направление на преследващата рота. По указание на командира на стрелковата рота и под контрола на старшината се раздават боеприпасите.

Преди започването на настъплението задължително е на войниците да бъде поднесена топла и питателна храна. Това се извършва, като стопанското отделение на батальонния домакински пункт с една от кухните поднася храна към ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна. С пристигането на топлата храна на ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна старшината на ротата, след като е получил указание от командира на стрел-

ковата рота за реда и раздаването на закуската, извиква дежурния по рота и му заповядва да съобщи на помощник-командирите на взводовете да назначат и изпратят войници, които да получат закуската за взводовете. Разпределението и получаването на храната става от дежурния по рота под контрола на старшината. Назначените войници получават закуската в термоформни казанчета или покрити баки и я поднасят на войниците, които се намират на изходната позиция. Раздаването на закуската може да стане на сменяващи се групи, като обязательно остават около една трета от войниците на огневата позиция. Войниците от групичките, които закусят, се разчленяват. Групите закусят на разстояние една от друга на около 10 до 15 метра и повече. Закуската се поднася рано сутринта още на тъмно. Мястото, където се извършва закуската, обикновено трябва да бъде естествено скрито и на обратен скат, което създава подходящи условия за спокойна закуска. Но често пъти и този начин на поднасяне се избягва с цел да се прикрива движението на войниците на изходната позиция. За по-голяма скритост от погледите на противника се практикува поднасянето на топла храна със специални термоформни казанчета, които се носят от войниците. Войникът, който носи термоформното казанче със закуската, обикаля от войник на войник на огневата позиция и я раздава.

Едновременно с раздаването на закуската на войниците от стрелковата рота се поднася и суха храна за обед. Тогава се пълнят и манерките с вода от изнесените бъчонки. Обедът се извършва през време на боя. В кой момент и на кое място войникът ще яде сухата храна, зависи от заангажираността му в боя. За вечеря се поднася обязательно топла храна. Това се извършва с изнесената напред кухня или термоформни казанчета, натоварени на каруци или коне,

които настигат преследващата ротна колона. По указание на командира на стрелковата рота подвешената топла вечеря се разпределя отново от дежурния по рота под наблюдението на старшината. Трябва да се има предвид, че войниците са водили напрегнат бой и че добре приготвената калорична и вкусна вечеря освежава организма им и ги прави физически издръжливи, за да изпълнят поставената бойна задача на стрелковата рота през следващия ден. Затова както винаги, така и през време на боя се упражнява голям контрол по качествено приготвяне на топлата храна.

Първа медицинска помощ на войниците през време на настъплението си оказват сами с личните превъзочни пакети. Санитарите от санитарното отделение на стрелковата рота, изпратени във взводовете, се движат зад бойния ред на стрелковия взвод и оказват на ранените войници първа помощ (схема 4). Част от санитарите понякога остават на разположение на санитарния инструктор на ротата. Те се грижат за настаняването на ранените войници в близки укрития, в ями, изкопани от артилерийски снаряди, от мини или авиобомби с цел да ги предпазят от второ нараняване. Групирането на ранените става в «гнездата за ранени», където се оказва санитарна помощ от санитарите или от санитарния инструктор на ротата. След като настани ранения войник в «гнездото за ранени», санитарят поставя знак и продължава движението си напред. Санитарният инструктор на ротата обикновено проверява местонахожденията на ранените войници и следи дали им е оказана своевременна санитарна помощ. Той допълва помощта, която санитарите поради бързия темп на настъплението на стрелковите взводове не са могли да окажат напълно на ранените (рис. 11). Ако има възможност, санитарният инструктор на стрелковата

Рис. 11. Санитарният инструктор оказва помощ на ранения войник, евакуиран в „гнездото за ранени“

рота ръководи дейността на санитарите-носачи по съвременното изнасяне на ранените към батальонния медицински пункт. Той следи за правилната евакуация на всички ранени войници по време на боя. Особено голям е процентът на загубите при боя за овладяването на първата и втората противникова траншея.

Когато санитарите-носачи не са достатъчни, санитарният инструктор на стрелковата рота прави искане до командира на медико-санитарния взвод на батальона да усили носаческите звена.

Санитарите-носачи са подчинени на началника на батальонния медицински пункт и работят в звена по двама души (рис. 12 и 13). Желателно е ранените да се групират по няколко войници около някои забележими предмети.

При силен огън от страна на противника в района на «гнездата за ранени» санитарният инструктор докладва на командира на стрелковата рота за подавяне на огневите точки на противника с цел да се прикрие изнасянето на ранените войници.

В района за отбрана на стрелковата рота санитарите извличат ранените в «гнездата за ранени» и трябва да работят по единично и само в краен случай по двама. Движението на санитарите през време на настъплението става с прѳежки и пълзешком, с грижливо приспособяване към местността. Те носят със себе си лопатка за окопаване на ранените войници.

Въпреки че е по-рядка употребата на атомни взривове в хода на настъпателния бой, войниците (сержантите) и командирите винаги трябва да имат готовност за вземане на необходимите защитни мерки в случай на изненада. Непрекъснатото движение или движение със спирания и голямата заангажираност в боя ще затруднят войниците да предотвратят

52

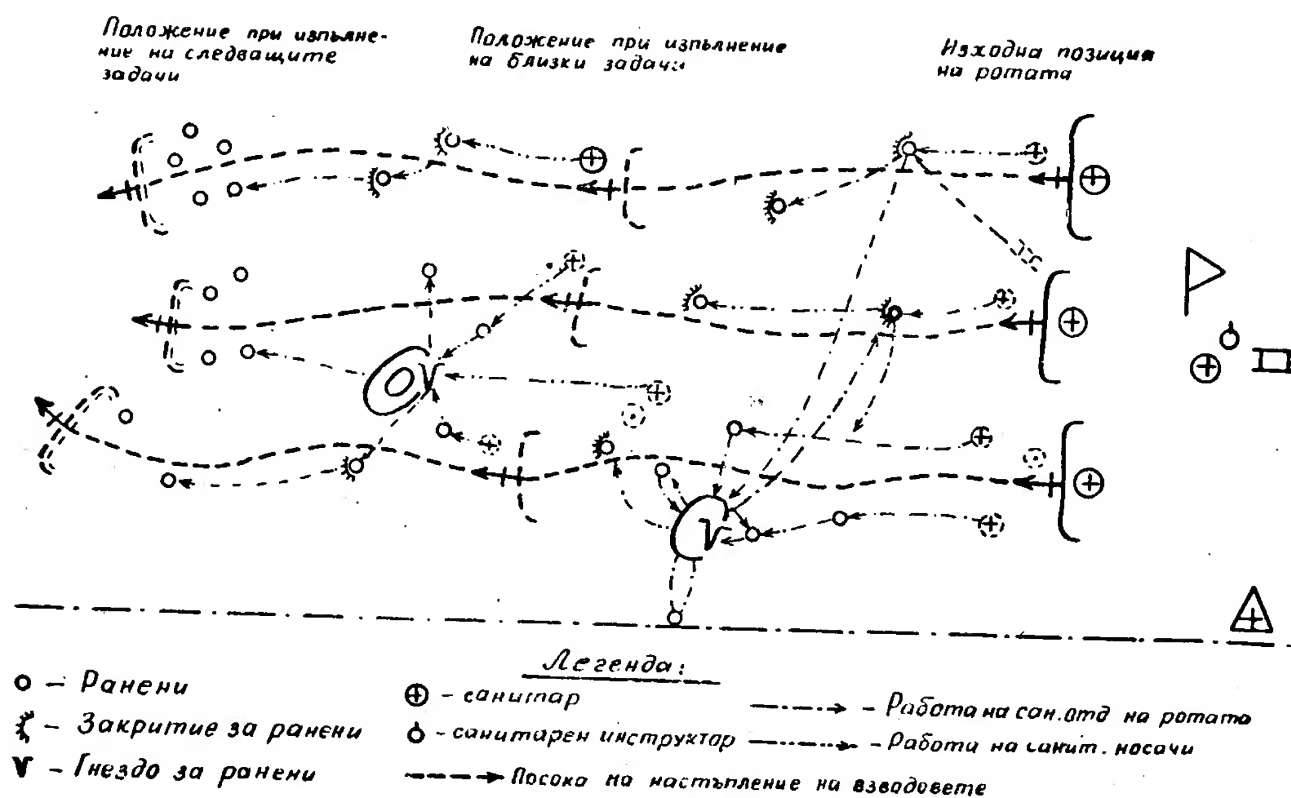

Схема. 4. За евакуация на ранените при настъпателен бой

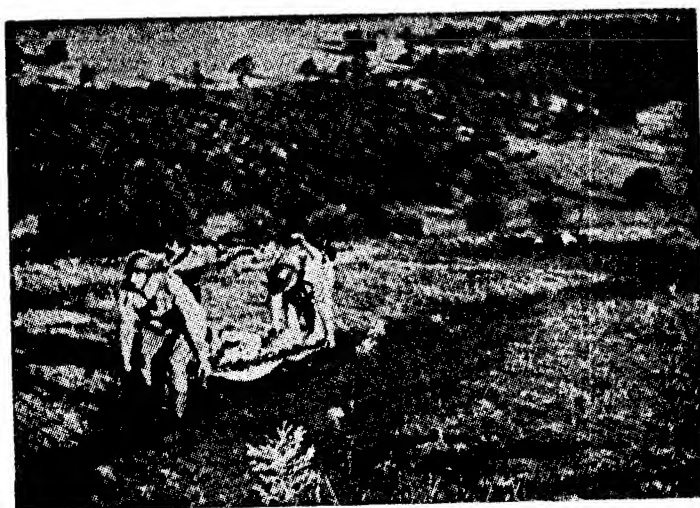

Рис. 12. Евакуиране на ранен войник от санитарно-носачи

попадането на радиоактивни вещества в организма и материалните средства. За тази цел при подаден сигнал за предупреждение за употреба от страна на противника на атомен взрив или бойни радиоактивни вещества войниците трябва да се скриват по указаните правила за предназначено им от ударната вълна или от заразяването им. Те трябва бързо да залягат в ямите, образувани се от снаряди, мини или авиобомби.

След взрива войникът веднага се приготвя за бой и наблюдава за противника. Движението продължава безспирно с поставен противогаз. А при повреда на противогаса се използват марлена превръзка, кърпа за лице или полата на шинела. В

заразената местност не се ляга без нужда. Войниците се окопават при временни спирания в положение ложешком върху постелка. А при нараняването на войници те се лекуват по указанията на санитарния

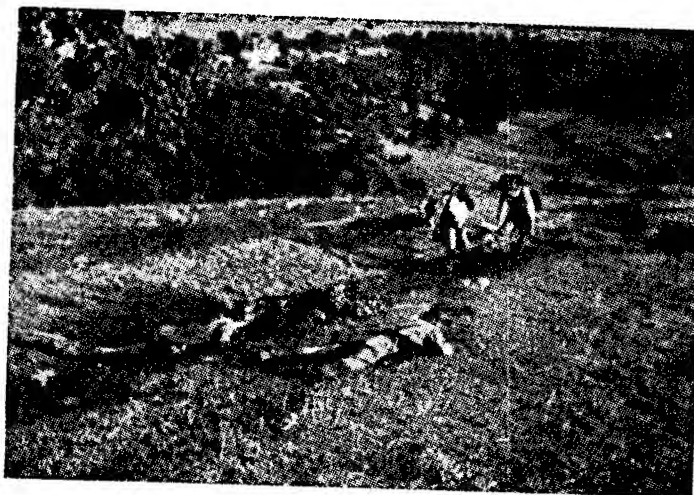

Рис. 13. Евакуиране на ранени войници по щафетен способ

инструктор, като си оказват помощ и самопомощ по правилата за противоатомната защита.

Изобщо при добро снабдяване на войниците и своевременно евакуиране на ранените стрелковата рота с успех може да изпълни възложените ѝ задачи.

5. Организация на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота в отбрана

Основната задача на стрелковата рота в отбрана е да удържи заеманите позиции, да отрази настъплението на превъзхождащите сили на противника, да му нанесе значителни загуби и с това да се създадат благоприятни условия за преминаване в решително настъпление.

На стрелковата рота се дава район за отбрана от 800 до 1000 метра по фронта и от 400 до 600 метра в дълбочина. Ширината на фронта, както и другите особености на отбраната определят условията, при които ще се извършва дейността по материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота. Особеностите на отбранителния бой, които ще окажат влияние върху снабдяването и евакуацията на стрелковата рота, са:

- районът, в който се извършва материално-техническото и медицинското осигуряване, е по-широк и по-дълбок, отколкото при настъпление. Това обстоятелство дава възможност поднасянето на боеприпасите и продоволствието към подразделенията да се извършва по добри и скрити пътеки и пътища. По същия начин се осигурява и евакуацията на ранените и болните войници;

- по-широкият фронт за отбрана позволява запасите от боеприпаси да бъдат разсъсредоточени;

- подвозът на материални средства е по-малък, с изключение на инженерните материали;

- загубите в ранени хора и техника са сравнително по-малък процент, отколкото при настъпление. В това отношение евакуацията по време на воденето на отбраната протича по-нормално. При отбраната командирът на ротата може да държи по-

добра връзка с тиловите подразделения на батальона за своевременното материално-техническо осигуряване, а така също той може да оказва помощ по правилното разпределение на подвозените материали до огневите позиции.

Изобщо организацията на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота през време на отбраната ще протече при по-благоприятни условия, при голяма плановост и при сравнително по-малко напрежение, отколкото при настъпление.

6. Материално-техническо и медицинско осигуряване на стрелковата рота през подготовителния период на отбраната (схема 5)

«Командирът на ротата (батареята) носи пълна отговорност за материалното, техническото и медицинското осигуряване на своето подразделение.

Той е длъжен да полага постоянни грижи за своевременното снабдяване на ротата (батареята) с въоръжение, боеприпаси, гориво и смазочни материали, продоволствие и други предмети по снабдяването, а също така за правилното използване, опазване, съхраняване и за извършване текущ (малък) ремонт на въоръжението. . . и др. имущество» (БУП, т. 714).

Получавайки задача за отбрана, командирът на ротата е длъжен да разузнае своя район в определената местност за разполагане на придадените средства за усиление, да определи танкоопасните направления и да организира правилното материално-техническо и медицинско осигуряване с оглед предстоящия бой.

За тази цел преди изпълнение на бойната задача той извършва обща проверка на наличността на стрелковата рота. Прави преглед на оръжието и боепри-

пасите, на личните превързочни пакети и противохимически средства за защита и дегазация на неприкосновенния ранцев запас и състоянието на изразходваните налични продоволствени припаси и др. запаси от материални средства.

Първата грижа, която командирът на стрелковата рота трябва да прояви, е своевременното оборудване на ротния район за отбрана съгласно поставената задача от командира на батальона. За тази цел той взема мерки за доставянето на инженерни инструменти и следи за тяхното правилно разпределение между войниците в стрелковите отделения. Наред с ежедневните нужди от снабдявания на позицията в близост до войниците се поднасят телени столби, бодлив тел, дървен материал за убежища и укрития, мини и др.

Ако престояването в района за отбрана е по-продължително, командирът на ротата наред с горните грижи по снабдяването с материални средства полага ежедневни грижи за подобряването на битовите условия на войниците. Така например оборудват се укритията и убежищата, предназначени да създават условия за отмора и добро предназначение срещу евентуални изненади от страна на противника.

През подготовката на отбраната войниците се снабдяват редовно с необходимото количество топла храна, а в нишите на окопите и площадките на тежките и леките картечници се поставят боеприпаси. В заеманите позиции от взводовете на ротата се изработват «гнезда за ранени». Те могат да бъдат в отбранителната позиция на взвода по едно или няколко запасни. В хода на подготовката на отбраната, когато траншейната система е готова, се провеждат мероприятия по поднасянето на боеприпасите от ротния пункт за бойно снабдяване до огневите полоси.

Характерното при подготовката за отбрана е, че за ротен пункт за бойно снабдяване може да бъде избрано по-подходящо място. Ротният пункт за бойно снабдяване се разполага на площадка, по-добре окопана и на възлов пункт от траншейната система (рис. 14).

«В отбрана ротният пункт за бойно снабдяване се разполага до тилната граница на ротния район за отбрана в траншея или до ход за съобщение. За съхраняване на боеприпасите се устройват ниши и укрития. В ротния пункт за бойно снабдяване, а също така и в подразделенията на ротата непосредствено в траншеите (окопите) по указание на командира на батальона се създават запаси от боеприпаси свръх установената норма» (БУП, т. 722).

Снабдяването с боеприпаси се извършва от батальонния пункт за бойно снабдяване. За целта снабдителният взвод на батальона с транспортните средства поднася напред боеприпаси. Пристигналите каруци се разполагат в близост на района за отбрана на ротата на места, скрити и необстрелвани от страна на противника. Назначеният старши на колоната от каруци или товарни коне с боеприпаси изпраща напред за целта войник да съобщи на старшината на стрелковата рота, че са подвозени необходимите количества боеприпаси. Старшината на ротата уведомява командира на стрелковата рота за пристигналите каруци с боеприпаси. Отделят се войници в помощ на старшината, които да пренесат подвозените боеприпаси, гранати, димки, горяща смес и др. С тези поднесени материални средства под ръководството и контролата на старшината назначените войници разкриват ротния пункт за бойно снабдяване. След това подносачите на стрелковите подразделения идват и поднасят боеприпасите на войниците до огневите позиции и огневи полоси на

Рис. 14. Временно разкрит ротен пункт за бойно снабдяване (РПБС) на възлов пункт на траншеята при добре отработена площадка. Подносачът на боеприпаси идва от подразделението за боеприпаси. В РПБС се пълнят лентите за тежките и леките картечници

8

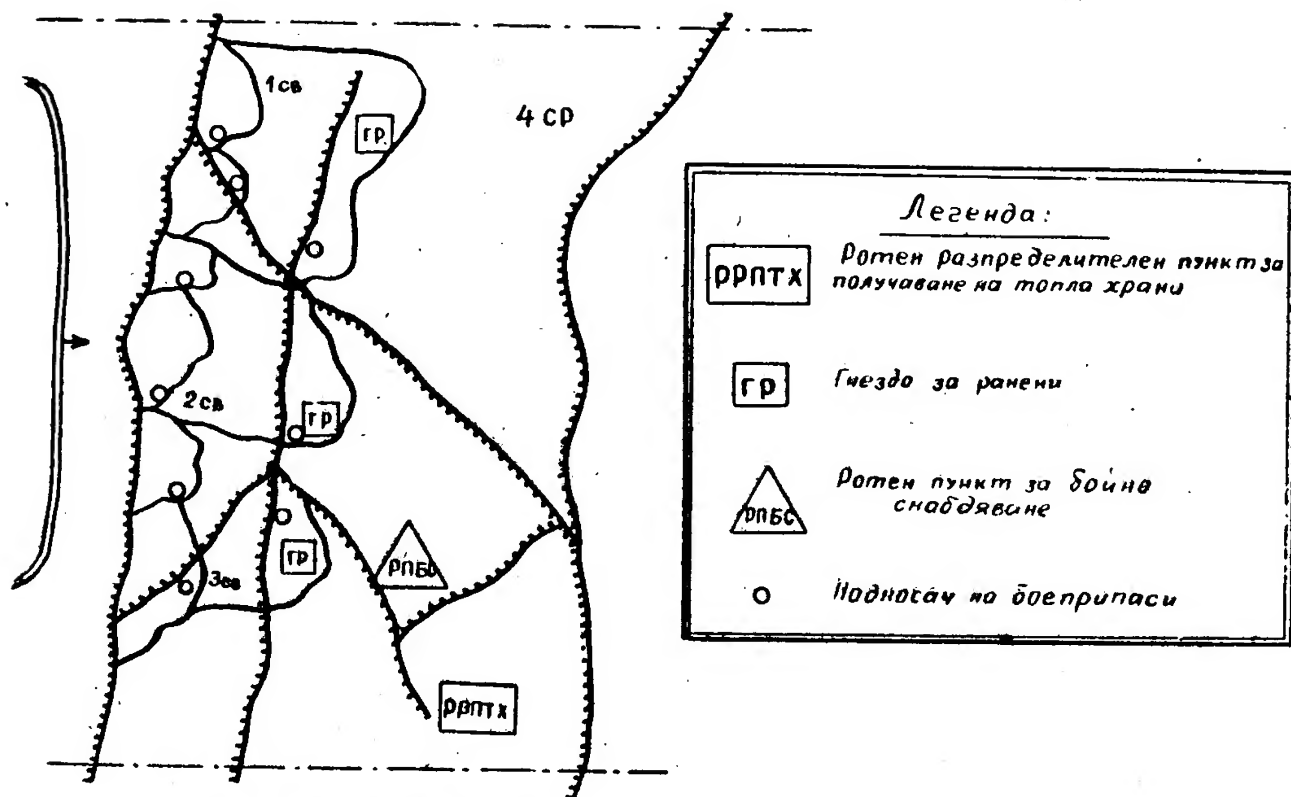

Схема 5. За снабдяването и евакуацията в с. р. при отбрана

стрелковата рота (рис. 15 и 16). Ротният пункт за бойно снабдяване се разполага в района за отбрана на ротата. Това разкриване на ротния пункт за бойно снабдяване продължава до поднасянето на повечето от материалните средства напред към огневите позиции от подносачите на боеприпаси на стрелковите подразделения. След поднасянето на

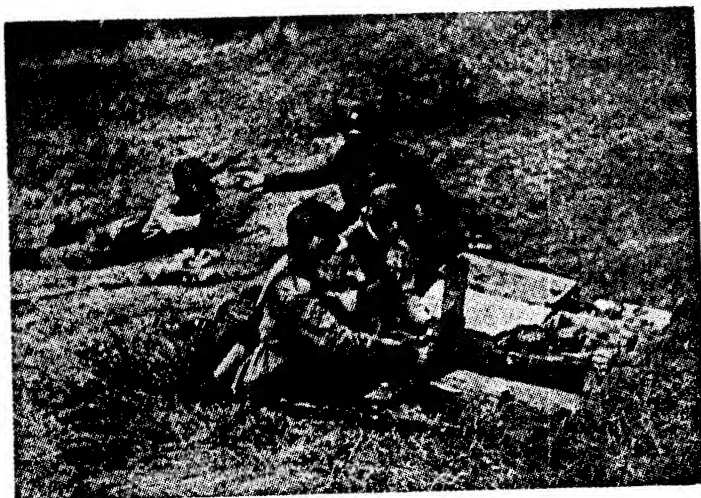

Рис. 15. Разкрит временно ротен пункт за бойно снабдяване. Подносачът на боеприпаси получава патрони от старшината на ротата

боеприпасите на огневата позиция на площадката остават опаковките и гилзите, които се евакуират впоследствие към изпратените транспортни средства на снабдителния взвод на батальона. След раздаването на запасите от материални средства под

контрола на старшината ротният пункт за бойно снабдяване престава да съществува.

Запасите от боеприпаси, които се поставят на земята на огневите позиции и в траншеите, обикновено не превишават 0.50 боекомплекта (свръхносимите). По време на подготовката на отбраната запасите от

Рис. 16. Получавайки боеприпаси, подносачът на боеприпаси на стрелковото отделение се отправя към подразделението

боеприпаси се създават за всички видове въоръжения за стрелковата рота; понякога за близък бой се осигуряват повече боеприпаси. Ето защо ротният пункт за бойно снабдяване с разрешение на командира на ротата с цел да има по-дълбоко ешелониране на боеприпасите в стрелковата рота и от друга страна да има по-централизирано снабдяване

посредством подносачите на боеприпаси на отделенията остава да работи както през подготовителния период, така и по време на воденето на отбраната, и то под контролата на старшината. Понякога за ротен пункт за бойно снабдяване се изработва до тилната граница на ротния район за отбрана и запасна площадка, която се използва при нужда. Мястото, избрано за ротен пункт за бойно снабдяване, трябва да прихваща сходящи траншеи за по-удобно евакуиране на ненужните материали и за бързо и скрито поднасяне на боеприпаси за войниците на огневите позиции. Желателно е мястото за ротен пункт за бойно снабдяване да бъде на обратен скат и да дава удобства за поднасяне на боеприпасите, гранатите и бутилките с горяща смес откъм тила на батальона.

Особено внимание се отделя за създаване и съхраняване запасите от боеприпаси, противотанкови, противопехотни мини в ротния район за отбрана. В траншеята обязательно се оборудват погребни и ниши (рис. 17).

«Въоръжението се раздава на войниците и сержантите от командирите на подразделенията или от старшината на ротата срещу подпис в раздавателна ведомост» (БУП, т. 715).

Подготовителният период на отбраната позволява на командира на ротата да осигури всички войници със своевременното получаване на всички видове снабдявания освен паричното доволствие и медико-санитарното имущество. Раздаването на всички предмети става във взводовете или непосредствено на ръка на войниците от ключаря или старшината на ротата по нареждане на командира на ротата. Раздаването на паричното доволствие на войниците става срещу подпис в раздавателна ведомост. Офи-

перите получават паричното си довольствие от паричния отчетник в полка.

Осигуряването с вещеве имущество в зависимост от износването му става от склада на полка по заявка на командира на ротата. Вещевото имущество на сержантите и войниците се раздава или подменя от старшината.

Рис. 17. Боеприпаси, поставени в ниша в близост до войника

През подготовителния период на отбраната извършването на бельото, облеклото и ремонтът на снаряжението се извършват лично от войниците и сержантите, а малка поправка на обувките — от ротните обушари.

Подготовителният период на отбраната позволява на войниците да се поднася винаги топла храна. Поднасянето се извършва с изнесените напред кухни от стопанското отделение на снабдителния взвод по

скрити постъпи до ротния разпределителен пункт за получаване на топла храна.

«Топлата храна и чайт се разнасят по подразделения в термоформни казанчета или в покрити баки и се раздават на личния състав в канчета. Командирът на ротата взема всички мерки топлата храна да бъде раздадена напълно и на целия личен състав в установеното време. При невъзможност да се достави топла храна на личния състав се дава суха храна или продукти. В този случай командирът на ротата организира приготвянето на топла храна в канчета или в баки.

На личния състав, намиращ се непосредствено в бойните редове на подразделенията, за ядене в промеждутъците между получаванията на топла храна се дава на ръка част от денонощната дажба в сух вид» (БУП, т. 724).

По указание на командира на стрелковата рота старшината контролира разпределянето и получаването на топлата храна. Получава се студена вода за пиене, а така също и топла вода за измиване на канчетата и лъжиците. Сутрин и вечер войниците могат да се хранят на малки групи в заеманите позиции от взводовете, като оставят дежурни войници на огневата позиция. Получаването и разпределянето на топлата храна, предназначена за обяд, става по единично в траншеите, където войниците престояват през светлото време на деня. Кой от начините ще се приложи през подготовката на отбраната ще зависи от бойната обстановка. Особено внимание се обръща да не се замърсяват траншеите по време на разливането на храната и консумацията на същата от войниците.

През време на заемането на ротния район за отбрана от стрелковата рота и в периода на подготовката му командирът на санитарното отделение из-

следва ротния район за отбрана и набелязва местата за временно прикриване на ранените. За създаването на добри и подходящи условия и за прикриването на ранените в отделните участъци на взводовете трябва да се предвиди разширяването и удълбочаването на ходовете за съобщение, устройването на временни мостчета, стълби, взводни или ротни укрития за ранените. Всички работи по медицинското осигуряване се правят от командирите на подразделения по доклад на санитарния инструктор на ротата. Така санитарният инструктор указва хигиеничните изисквания, необходими при изработването на убежищата и укритията, по пазенето на чистотата в траншеите и окопите, по здравеопазването на войниците, по начина на ползуването на личния превързочен пакет, по санитарната просвета и подготовка на помощни санитарни — носачи из редовия състав, по избора на «гнездата за ранените» в отбранителния район по начина на оказването на първа медицинска помощ и евакуация на ранените войници.

Особено внимание той обръща на:

- своевременното оказване на медицинска помощ;
- най-бързото изнасяне на ранените, особено от предните огневи позиции.

За цялостната подготовка в хода на подготвителните мероприятия командирът на ротата доучточнява всички въпроси при вероятна употреба на атомни взривове с поразяващо действие на радиоактивни вещества. Под негов личен контрол се провеждат пробни занятия по дезактивацията на оръжието, техниката, облеклото и снаряжението, като се създават навици у всички войници и сержанти по отстраняването на радиоактивните вещества от повърхността им. Провеждат се мероприятия по познаване методите и начините за извършването на частична и пълна санитарна обработка.

Изобщо през подготовителния период на отбраната всички мероприятия по материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота трябва да осигурят всичко необходимо за водене на предстоящия бой.

7. Материално-техническо и медицинско осигуряване на стрелковата рота в хода на отбраната

Задачата на стрелковата рота по време на отбраната е чрез умелото използване на изгодните условия на местността и нейното инженерно оборудване, организираността и силата на огъня с твърдост и упоритост чрез провеждане контраатаки да унищожава противника.

За правилното осъществяване на поставените задачи е необходимо своевременно снабдяване с боеприпаси, гранати, бутилки с горяща смес и др. материални средства. Наистина през подготовката на отбраната те са поднесени на огневите позиции или са ешелонирани в дълбочина, но ако боят се затегне и продължи по-дълго време, налага се отново поднасяне на такива. За тази цел старшината на ротата по указание на командира на ротата прави искане до командира на батальона, за да може чрез снабдителния взвод да уреди своевременното им поднасяне. Поднесените боеприпаси се съсредоточават в района на ротния пункт за бойно снабдяване, където подносачите на боеприпаси на стрелковите отделения идват по траншеите и вземат боеприпаси. За реда на отиването и връщането на подносачите на боеприпаси и какви задачи изпълняват, се говори в раздела за настъпление. Характерното за снабдяването с боеприпаси и други материални средства е, че траншеите създават удобства за скрито поднасяне на боеприпаси от ротния пункт за бойно снабдяване до огневите позиции.

От друга страна поднасянето на боеприпаси на отделните войници (рис. 18), които се нуждаят от такива по време на боя, става скрито, незабелязано и раздаването може да се извърши по-организирано, отколкото при настъпление. Подносачите на боеприпаси на отделенията могат да носят повече бое-

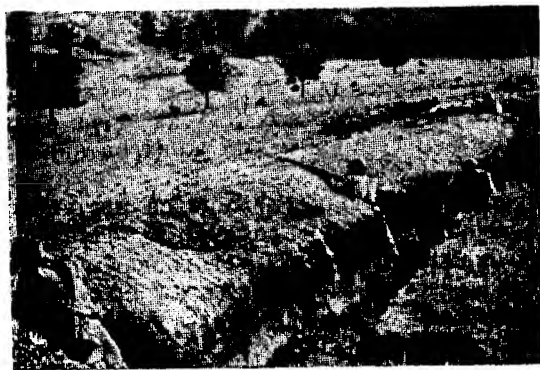

Рис. 18. Поднасяне боеприпаси на огневата позиция

припаси и да ги съхраняват по-добре, тъй като нямаме пребежки по открита местност. Движението по ходовете за съобщения е скрито от погледа на противника. Вместо малки сандъчета за патрони, носени на ръце, при отбрана подносачите на боеприпаси могат с ремъчни колани да теглят по трамшеята сандъци с патрони. По такъв начин подносачите на боеприпаси в отделенията имат възможност да престоят повече време на огневата позиция и да се използват предимно като стрелци.

Когато е застрашена някоя позиция и стрелковото отделение на ротата не може да я задържи до преди съобщаване на заповедта за оттегляне на нова позиция, подносачът на боеприпаси в отделението трябва да запаси огневите позиции при вероятните площадки, които ще се заемат от огневите средства и войниците. Освен това всички боеприпаси, които могат да попаднат в ръцете на настъпващия противник, своевременно се евакуират на посочена от командира на стрелковото отделение позиция и се оставят само боеприпаси, с които да задържат противника. Войниците, останали да прикриват оттеглянето на стрелковото отделение на новата позиция, трябва да бъдат запасени с достатъчно количество боеприпаси.

В такива моменти на отбраната подносачът на боеприпаси на стрелковото отделение трябва да бъде предвидлив и да живее с пуждите на боя.

Преди провеждането на контраатаката от страна на ротата подносачите на боеприпаси на стрелковите отделения запасяват войниците от ротния пункт за бойно снабдяване.

При усилена контраатака подносачите на боеприпаси по заповед на командирите на стрелковите отделения отново запасяват войниците с боеприпаси. За затвърдяване на успеха се поднасят достатъчно количество боеприпаси, които се поставят в нишите, площадките или близките погребни. Навреме донесените боеприпаси правят огневите средства мощно оръжие за унищожаването на противника. Понякога при затруднено поднасяне на боеприпаси такива се подвозват с бронетранспортъри.

Поднасянето на закуска и вечеря става по указаните правила, както това е през подготовката на отбраната. Дали ще се закусква, или вечеря в отдел-

ните участъци на взводните позиции по групи или в траншеите ще зависи от конкретната обстановка. Характерното тук е, че при продължителна и упорита отбрана войниците от стрелковата рота могат да получат топла и питателна храна в траншеите. Докато обядват едни войници, други продължават боя с противника. Желателно е това поднасяне на топла храна да става, когато е по-малко напрежението на боя и да не се отразява преди всичко на боепособността на стрелковата рота като цялостна основна бойна единица. Често пъти ще се прибегва и до раздаването на суха храна за обед. Всеки войник на огневата позиция обядва тогава, когато има възможност. Понякога при затруднение за своевременното поднасяне на суха храна за обед тя се поднася от назначените войници в пакети лично на войниците. Този случай на поднасяне на суха храна се прави по изключение. Само добре нахранени войници, които дълбоко са убедени в справедливостта на войната, могат да водят упорита отбрана и да принудят противника да се откаже от настъплението. При водене на отбраната не е изключено да има прекъсване за изнасянето на ранените, в резултат на промъкването на малки групички от войници на противника и на огневото изолиране на ротата. Затова при отбраната през време на Отечествената война на съветските народи са били създавани ротни медицински постове и скривалища за ранените в огневите позиции на взводовете. Ротният медицински пост се обзавежда в района за отбрана на ротата и по възможност близо до наблюдателния пункт на командира на стрелковата рота. В ротния медицински пост се намират санитарният инструктор, част от санитарите и санитарните-носачи, придадени към ротата. На ротния медицински пост се създават малки запаси от превързочни и постелочни мате-

риали и вода. Ранените се оставят до първа възможност за изнасянето им към тила.

Дали да се създаде ротен медицински пост ще зависи от указанията, които ще даде командирът на стрелковата рота и преценката на командира на медико-санитарния взвод на батальона още през подготовката на отбраната. Ако не се разкрие ротен медицински пост, то носаческите звена извличат ранените от «гнездата за ранени» и след прегледа им от санитарния инструктор се отправят към батальонния медицински пункт (рис. 19, 20 и 21).

Онези от ранените, чието състояние е по-леко, си оказват самопомощ, а на тежко ранените се оказва помощ или от другарите им, или от санитарите.

При употреба на атомни взривове войниците използват траншеите, ямите, образували се от избухванията на артилерийските снаряди, мините или авиационните бомби, канавките, насипите, а така също различните местни предмети за прикриването им от евентуални поразяващи действия. При повреда на противогазите, за да се предотврати попадането на радиоактивните вещества в организма на войниците, те трябва да дишат през марлена превръзка, кърпа за лице, полата на шинела или някаква друга тъкан, като си закриват с тях носа и устните. Би било добре при липса на такива вещи да се използва тънка тъкан, която при намокряне с вода от матерката може да предотврати заразяващото действие на бойните радиоактивни вещества.

При атомен взрив е възможно запалването на дрехите на войниците. Те трябва веднага да се угасят, а върху изгореното място на организма да се постави превръзка, като се използва индивидуалният пакет с неповредена опаковка и да не е заразен с радиоактивни вещества.

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Рис. 19. Евакуиране на ранен войник от санитар по траншеята

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Рис. 20. Евакуиране на ранен войник по траншеята към батальонния пункт

Забранява се измиването на изгорената повърхност (раната) с вода или други течности, които са заразени с бойни радиоактивни вещества. А при превързването не бива да се допуска замърсяване на изгорената повърхност.

Само своевременната медицинска помощ на ранените в Отечествена война на съветските народи позволи 75% от ранените да бъдат наново върнати на бойната линия.

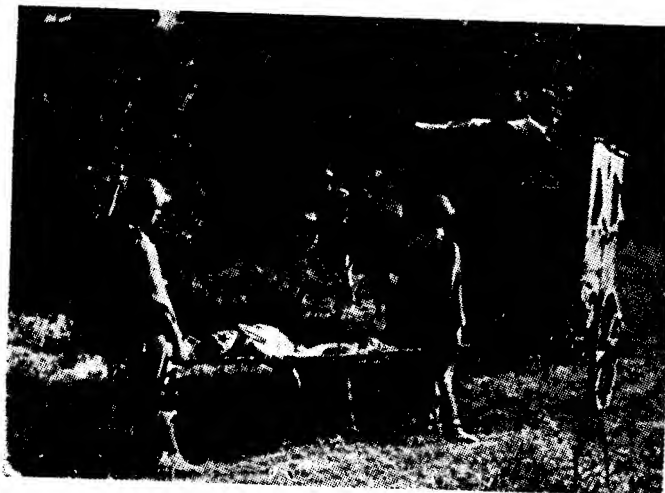

Рис. 21. Шафетна двойка от санитари-носачи поставя в санитарната двуколка евакуирания войник от огневата позиция за евакуацията му в батальонния медицински пункт

8. Как командирът на стрелковата рота трябва да ръководи материално-техническото и медицинското осигуряване

Решението на командира е основата на управлението на подразделението. При вземане на решение командирът на стрелковата рота трябва да има винаги предвид възможностите на материално-техническото и медицинско осигуряване по предстоящия бой. Наред с данните по поставената задача командирът на стрелковата рота получава от командира на стрелковия батальон указания по материално-техническото и медицинско осигуряване, които той

записва в бележника си. Можем да сведем тези указания приблизително към следното:

- къде стрелковата рота ще заеме район за отбрана;
- разположение на батальонните пунктове;
- къде се извършва евакуацията;
- рубежи, на които да се разкрият ротните пунктове, и откога функционират. Готовност за изместването им през време на боя;
- подстъпи за подвоз и евакуация на стрелковата рота;
- какви и колко да бъдат запасите от боеприпаси, продоволствие и друго имущество в навечерието на боя;
- какви да бъдат нормите за разход на боеприпаси и продоволствие през подготовителния период и в хода на боя;
- как и кой ще извърши подвоза на материални средства през подготовителния период и през време на боя и последователността на подвоза и евакуацията от батальона до ротата;
- свързката;
- донесение за състоянието на тила.

Въз основа на горните данни и във връзка с конкретната обстановка командирът на ротата при отдаването на заповедта е длъжен да даде на командирите на взводове устни разпореждания по материално-техническото и медицинското осигуряване.

Устни разпореждания на командира на стрелковата рота по материално-техническото и медицинското осигуряване:

1. Ротата ще отбранява района . . . . .
2. В материално-техническо отношение се усилюва . . . . . (от ч., дата).

3. На стрелковата рота ще се изпратят материално-технически средства от . . . . (ч., дата), както следва:

- боеприпаси от БПБС в . . . . . (място) . . . . . ;
- продоволствие от БДП . . . . . (място) . . . . .

4. Евакуацията от стрелковата рота да се извършва:
— медицинска . . . . . БМП . . . . . (място) . . . . .

5. Ротните пунктове да се разкриват до . . . . . (ч., дата), както следва: «гнезда за ранените» . . . . (РМП — ако се предвижда разкриването му) . . . . (ч., дата) . . . . .

Ротен разпределителен пункт за получаване на топла храна . . . . . (ч., дата) . . . . . (място) . . . . .

Ред на поднасянето . . . . . ; ред на евакуацията . . . . .

6. Запасите към . . . . . (ч., дата) да бъдат: боеприпаси . . . . . (в боекомплекти), от тях на ОП (боекомплекти); продоволствие . . . . . (по норма или усилена дажба).

7. Норми за разход:

а) през подготовителния период: боеприпаси — стрелкови (б/к) . . . . . ; продоволствие (по норма или усилена дажба) . . . . . ;

б) За боя: боеприпаси — стрелкови . . . . . (б/к) . . . . . ; продоволствие и друго имущество (по норма) . . . . .

8. Свързката с командния пункт на стрелковата рота с разносвачи и . . . . .

9. Охраната и отбраната на снабдителните и обслужващи пунктове със собствени сили и средства . . . . .

10. КНП на стрелковата рота от . . . . . (ч., дата) в . . . . . (място).

Същите разпореждания трябва да бъдат доведени до знание на старшината на ротата. След като са отдадени заповедта и разпорежданията по материално-техническото и медицинско обезпечаване, командирът на стрелковата рота, командирите на стрелковите взводове и отделения трябва да вземат всички мерки, щото целият личен състав да заживее с поставените задачи, за да осигури успешния изход на предстоящия бой.

* * *

Въпросите по организацията на материално-техническото и медицинското осигуряване на войника, стрелковото отделение, взвода и стрелковата рота са от голямо значение за нашата Народна армия. Ето защо нашите младши командири трябва основно да се запознаят с тях и грижливо да ги изучат в своята практическа дейност, като заострят вниманието си, така че техните взводове и роти да бъдат образцово подготвени във всяко отношение, за да могат винаги да защитят достойно мирния труд на нашия народ, свободата и независимостта на нашата социалистическа родина, учейки се непрекъснато от славния боеп опит на непобедимата Съветска армия.

Приложение 1

ТАБЛИЦА

за необходимото имущество, с което войникът трябва да бъде снабден и стъкмен преди и през време на боя

№ по ред	Наименование	Количество
1	Облекло (според сезона) а) през зимния период: — шинел	1 брой
	— гимназюрка вълнена или куртка ватена (галанка)	1 "
	— панталон (брич) вълнен	1 чифт
	— гети вълнени	1 "
	— пилотка вълнена	1 брой
	— ремък поясен с паласки	1 "
	— матерка за вода	1 "
2	Плащ-палатки (платнище с рейки, колчета и въже)	1 "
3	Вещева торба (раница)	1 "
4	Бельо (риза и гащи) запасно	1 комплект
5	Партенки (зимни или летни според сезона) запасни	2 чифта
6	Торба за хляб (продоволствен запас)	1 брой
7	Канче за храна с лъжица	1 "
8	Канче за чай	1 "
9	Индивидуален превързочен пакет	1 "
10	Личен пакет за ПХЗ	1 "
11	Кърпа за лице	1 "
12	Кърпи за нос	2 броя
13	Торбичка с тоалетни принадлежности (прибор за бръснене, четка и паста за зъби, сапун и др.)	1 брой
14	Торбичка (несесер) с игли, макари (черна и бяла), копчета и др.	1 "
15	Торбичка с четка и боя за ботуши	1 "

Забележка. 1) Вещите, указани в пунктове 5 и 16, заедно с рейките, колчетата и въжето се съхраняват и носят във вещевата торба (раницата).

2) Топлите вещи се дават допълнително.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Предговор	3
Задачи на войника по материално-техническото и медицинското осигуряване	4
Организация на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковото отделение	12
Организация на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковия взвод	23
Организация на материално-техническото и медицинското осигуряване на стрелковата рота	28

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Редактор: Врачев Н.
Техн. редактор: Панайотов Д.   Коректор: Екимджиева М.
Дадена за печат на 23. XI. 1954 год.   Формат 1/32 от 70/100
Издателски коли 2-92   Печатни коли 5
Изд. поръчка № 563   Цена 2-35 лв.   Техн. поръчка 23

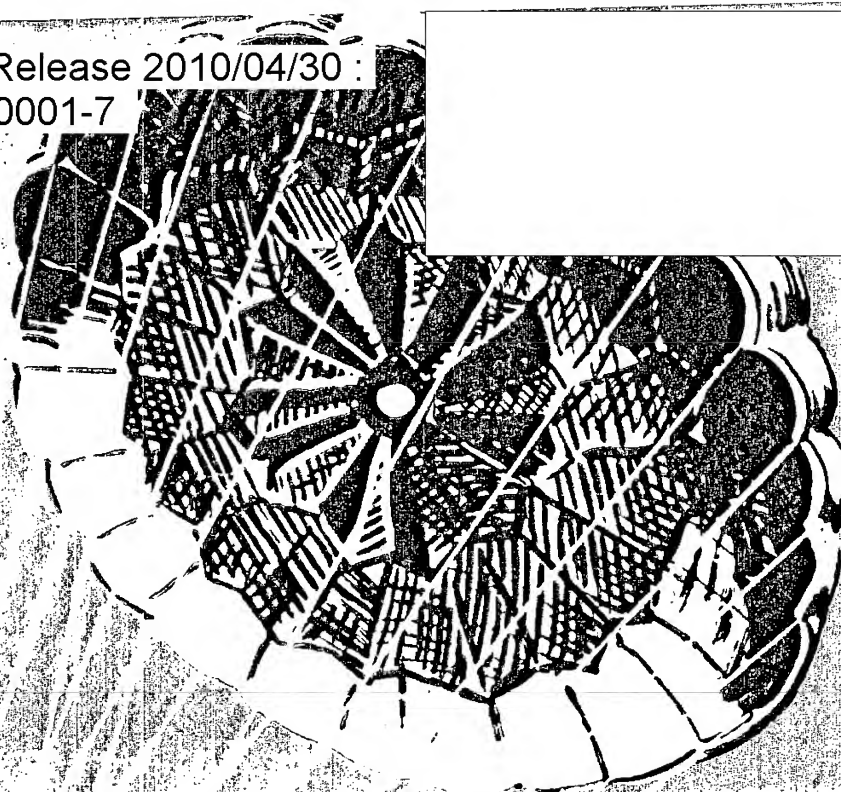
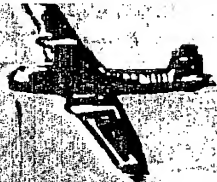
Печатница на Държавното военно издателство — София

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

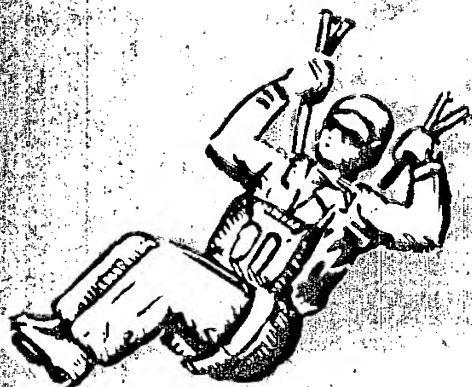
Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

Цена 2.35 лв.

Sanitized Copy Approved for Release 2010/04/30 : CIA-RDP80T00246A044000410001-7

25X1

Н. КАМНЕВА

ПАРАШУТИСТ

ИЗДАТЕЛСТВО НА ДОБРОВОЛНАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА СЪДЕЙСТВИЕ НА ОТЕРАНАТА

Н. КАМНЕВА
Майстор на парашутния спорт в СССР

ПАРАШУТИСТ

Превела от руски
Тоня Димитрова

ИЗДАТЕЛСТВО НА ДОБРОВОЛНАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА СЪДЕЙСТВИЕ НА ОТЕРАНАТА
СОФИЯ * 1952

ГЛАВА I

ТОВА МОЖЕ ДА СТАНЕ САМО В СЪВЕТСКАТА СТРАНА

В горещ августовски ден на едно от Московските летища цареше необикновено оживление. Говорът, смехът, звуците на оркестъра, светлите летни костюми — всичко това свидетелствуваше за празничното настроение на събралите се.

В ясносиньото безоблачно небе летяха бързи червенокрили самолети. Ето, те прелетяват почти над самите глави на зрителите и се издигат след това право нагоре. Следва серия от фигури от висш пилотаж — лупинги, тоно¹, преобръщания. . .

Мощни многомоторни бомбардировачи сменят малките, бързи изстребители. Изпълвайки летището с глух шум, те летят като олицетворение на страшна сила.

Този слънчев ден, който московчани запомниха добре, беше денят на първия авиационен празник, проведен в Москва на 18 август 1933 година.

С радост и с чувство на гордост наблюдаваха съветските хора полета на могъщите птици. Това е техен труд, тяхна рожба.

. . . Съветската авиация получи извънредно широка възможност за бързо и всестранно развитие след Великата Октомврийска социалистическа революция. През годините на сталинските петилетки въз основа на победата на политиката на индустриализация съветската страна, ръководена от Болшевицката партия и великият продължител на делото на Ленин — другаря Сталин, се превърна в могъща авиационна държава. Влязоха в строя нови заводи, израснаха и натрупаха опит кадри от производственици, конструктори и пилоти.

Още през 1933 г. другарят Сталин заяви: „Ние нямахме авиационна промишленост. Сега ние я имаме.“

Още от първите дни на съществуването на Съветската държава, Ленин и Сталин отделяха огромно внимание за развитието на авиационната техника, за подготовката на квалифицирани авиационни кадри от всички специалности. Другарят Сталин се занимаваше и се занимава лично с всички въпроси на авиацията,

¹ Тоно — обръщане като бъчва по надлъжната ос на самолета.

с любов отглежда въздушните соколи на Съветската родина, възпитава в тях високи морално-боеви качества.

Съветският народ с гордост нарича съветската авиация сталинска. Нейното създаване, бързото ѝ и успешно развитие, нейното приложение и най-после, всичките ѝ достижения са свързани с името на другаря Сталин. Той — великият вожд и учител на народите — направи съветската авиация най-могъща авиация в света. . . .

На 18 август целият съветски народ с очите на московчани видя растящата мощ на своята авиация, майсторството на сталинските соколи.

. . . Въздушният парад е към края си. Наблизко, при многоместните самолети, се строят младежи и девойки със сини комбинезони, с брезентови раници на гърба.

„Парашутисти, парашутисти!“ — се понася всред тълпата.

Парашутистите един след друг се скриват във вратичките на самолетите.

Трепнаха плоските краища на въздушните витла. Един оборот, втори. . . постепенно тяхното въртене се слива в непрекъснати светли кръгове.

Самолетите бавно излизат на старт. Публиката приветствено маха с ръце.

Замах с флагчето на стартера. Набирайки скорост, самолетите се носят по пътеката за излитане, незабелязано за очите се откъсват от земята и се отдалечават в лазурната висина.

Погледите на многото хиляди зрители са устремени нагоре. Самолетите се появяват отново над летището, вече на височина 600 метра. Изведнъж от машините започват да се отделят черни точки. Като че ли горе пламват разноцветни езичета на пламъчета и след минута множество ярки, подобни на гигантски цветове, чадъри осейват синевата на небето. Във въздуха са 62 души.

Все по-ясно се виждат фигурките на хората под копринените куполи на парашутите. Като се полюляват плавно и като се надпреварват един друг, те се приближават към земята.

Зрителите се спускат към мястото на приземянето, помагат на парашутистите да се освободят от подвестната система на парашутите и ги отрупват с въпроси: страшно ли е да се скача, как се отваря парашутът, какви чувства се изпитват във въздуха? . . .

В тези въпроси има не само просто любопитство. Тук има и гордост за скачащите „направо от небето“ смели съветски младежи и възникнало желание у мнозина да извършат сами такъв скок.

Кои бяха тези 62 души, които предизвикаха възхищението на зрителите със своя смел скок?

. . . Тася Нефедова. Ниска, здрава девойка, с уверени спокойни движения. Стругарка-металистка в един от московските заводи. Добра спортистка.

Все по-често срещаше тя във вестниците съобщения за рекордите на съветските парашутисти. . . Най-много поразяваха нейното въображение скоковете със задържане отварянето на парашута. Човек като камък се носи към земята, без да загуби самообладание, отброява секундите и отваря парашута точно в определеното време. Хората, способни да извършат такива подвизи, и се струваха необикновени. Как ѝ се иска да се запознае с тях по-отблизо.

Не е по характера на Тася да се задоволява само с мечти. И ето тя е на аеродрома. Скачат курсантите от Висшата парашутна школа, обикновени на вид момци, приличащи на приятели от завода. Тася е овладяна от упоритото желание да изпита сама усещанията от парашутния скок. Сега тя посвещава всичкото си свободно време на аеродрома. Настъпва най-послед дългоочакваният ден.

Тася седи в предната кабина на малък двуместен самолет По-2 и като гледа странната непозната земя, която прилича на огромна географска карта, очаква командата. Шумът на мотора стихва. Поглеждайки бегло към намиращото се в кабината огледалце, тя улавя внимателния поглед на летеца. „Време ли е за излизане“ — вика Тася. Летецът утвърдително кимва с глава. Бързо и точно, както е показвал инструкторът, тя излиза на крилото и като се държи за борта на кабината с ръце, се приближава към самия край на крилото, хваща с дясната си ръка изтеглящата се ръчка на парашута. Тя не беше успяла да помисли дали е страшно или не, когато последва командата за скачане. Без да се задържа нито секунда, Тася леко се отдели от крилото. За миг ѝ се стори, че вятърът я грабна и понесе. Почти инстинктивно тя дръпна ръчката. Силен динамичен удар и. . . абсолютна тишина.

— Колко е хубаво все пак! — неволно произнесе Тася гласно.

Далеч долу се извиваше сребристая лента на Москва-река, по шосето бавно, прилични на играчки, пълзяха кутийки—автомобили. . .

Отлично извършеният скок откри пред Тася вратите на Висшата парашутна школа.

. . . Николай Остряков. Млад, но вече опитен летец-инструктор. Още като дете той се увличаше от техниката.

Като юноша се обучаваще за шлосер. Работеше в московския завод „Красний металлист“, след това на строителството на Турксиб¹.

Като се връща в Москва, 17 годишният Николай постъпва на работа в автопарка. Отначало той ремонтира моторите на автомобилите, а след това, изучавайки шофьорското дело, става шофьор на автобус. Любознателният ум на младежа не се задоволява от обикновените норми, търси нови възможности за повишаване скоростта на пробегата на автомобилната.

Николай е новатор в производството, той чупи старите норми и увлича след себе си другари. Мислите му все по-често започват да се обръщат към авиацията. Хубаво е да се научиш да управляваш сложната крилата машина. Непременно ще стана летец — решава Николай.

Младежът знае твърдо, че в неговата Съветска страна са му открити пътищата към всяка специалност. Яви се на медицинска комисия. „Годен“ — каза лекарят, като огледа с удоволствие стройната мускулиста фигура на бъдещия летец.

Бързо преминават годините на обучението по летателно дело. Николай Остряков вече учи другите да летят. Като овладя с присъщия му ентузиазъм летателното майсторство, той стана майстор в още една област на авиацията — парашутизма.

Като инструктор и пропагандист на парашутния спорт, Николай Остряков подготви стотици парашутисти. Особено обичаха да скачат с него начинаещите. Неволно им се придаваше спокойната увереност на летеца. В 1936 г. Остряков става командир от Червената армия. Усвършенствувайки непрекъснато своите знания, той преминава забележителния път от летец-общественик на Осоавиахима до генерал-майор от авиацията, командувач Военно-въздушните сили на Черноморския флот.

Николай Алексеевич Остряков загина при внезапното нападение на фашистката авиация над Севастопол на 24 април 1942 г.

... Аркадий Яров. Студент от Института за химическо машиностроене. Отличен спортист. Особено се увлича от скокове във вода и ски-спорта.

Когато прочел в списанието описание на скоковете на първите съветски парашутисти, той се заинтересувал от този нов, необикновен вид спорт. Направил справки, получил пропуск за аеродрома. Парашутните скокове му направили незабравимо впечатление.

Аркадий решил да овладее този забележителен спорт. Но по пътя към целта имало едно препятствие: безукорно здрав

¹ Турксиб — туркестанско-сибирска железопътна линия.

човек, Аркадий имаше неотстраним недостатък — слабо зрение. Още като дете му се наложи да се запознае с очилата. Ще го одобри ли медицинската комисия?

Майсторът на парашутния спорт Н. А. Остряков

Но няма може нещо да попречи на човек, който упорито се стреми към дадена цел? И Аркадий „убедил“ лекарите.

Наскоро той извърши първия си скок. А след известно време изучи основно парашутното дело, както е свикнал да върши всичко.

Аркадий Яров е един от първите инструктори-общественици на парашутния спорт.

Василий Чекорин. Един от най-добрите парашутисти от Висшата парашутна школа.

Останал рано без родители, той се възпитавал в детски дом. 16 годишен станал шофьор и постъпил на работа в централния

аероклуб в Тушино. Наскоро там се открила Висшата парашутна школа. Василий успява да се запише в школата. От тренировачни скокове с парашут, той преминава към експериментални. Чекорин пръв от осоавиахимовската младеж скочи от самолет, извършващ лупинга на Нестеров, или както още се нарича „мъртъв лупинг“.

Василий горещо обикна авиацията и отдаде всичките си сили на учение и тренировки. Той стана летец.

В дните на Великата Отечествена война горещият патриот на своята Родина, Василий Чекорин се сражава храбро на изребител с фашистките завоеватели . . .

Ние се запознахме само с някои от участниците в първия авиационен празник в Москва. Разнообразни са биографиите и характерите на тези хора. По разни пътища са дошли те в аероклуба. Но всички тях, типични представители на съветската младеж, ги свързва едно общо чувство — чувството на висок съветски патриотизъм, чувството на любов към своята социалистическа Родина. А да бъдеш съветски патриот — значи да бъдеш смел, предприемчив, твърд, да умееш да преодоляваш всякакви трудности.

★

Съветската страна е пионер в развитието на масовия парашутизъм.

В капиталистическите страни спортът служи за забава на буржоазията и се използва от нея за отвличане на масите от участие в политическия живот. Целта на рекордборите-единици е лична слава и забогатяване.

В съветската страна физкултурното движение е масово по своята природа и цели. Ние се стремим към това — нашата младеж да расте здрава, силна, жизнерадостна, умееща да преодолява всички трудности. Всички свои успехи и рекорди съветските спортисти постигат в името на общите интереси на народа, в името на славата и процъфтяването на своята социалистическа Родина. Всяко начинание, всеки почин в съветската страна се подхваща от хиляди и милиони хора и става общонародно дело.

Така беше и с парашутизма.

Отначалото парашутизмът беше достояние на единици. Но скоковете с парашут на отделни съветски летци привличаха все повече вниманието на авиационната младеж. През юли 1930 г. край Воронеж беше направен едновременен групов скок от 12 летци-парашутисти. Той като че ли сложи началото на масовото развитие на съветския парашутизъм.

Първите ентузиастисти на парашутния спорт се заеха за сериозното усвояване техниката на скоковете, със забавяне отварянето на парашута, във вода, денем и нощем, при различни атмосферни условия. Изучаваше се въздействието на тези скокове върху организма на човека. Появи се първата плеада инструктори по парашутизъм. Много скоро парашутизмът започна да придобива популярност като прекрасен, мъжествен спорт.

Към парашутизма се устреми младежта от най-различни професии.

Възниква необходимостта да се оформи организационно това движение. Доброволната организация Осоавиахим пое върху себе си тази задача. При аероклубовете бяха създадени парашутни станции. В Москва се откри Висша парашутна школа за подготовка на инструктори.

Първ резултат на извършената работа беше масовият скок на 62 парашутиста на авиационния празник в Москва, през август 1933 г.

След тази дата интересът към парашутизма се засили още повече. В аероклубовете постъпиха хиляди младежи и девойки. Съветският парашутизъм по своята масовост взе размери, невиждани в нито една друга страна.

В капиталистическите страни могат да се занимават с авиационен спорт само представителите на привилегированите класи, които притежават огромни средства. От членовете на авиационните клубове там се събира голям членски внос. Управляващите буржоазни кръгове се боят да допуснат в авиацията широките трудещи се маси.

Друга е картината в Съветския Съюз. Вратите на аероклубовете са широко отворени пред съветската младеж. Без да се откъсва от своята производствена дейност, тя може да усъвършенствува всеки вид авиационен спорт.

Изключителната роля в развитието на масовия парашутен спорт принадлежи на Ленинско-сталинския комсомол. През януари 1931 г. Комсомолът пое шефството над съветската въздушна флота. Комсомолците се заеха с голям ентузиазъм да пропагандират авиационните знания, призоваваха младежта да изучава авиационните специалности, да постъпва в аероклубовете, в авиоучилищата, да се занимава с парашутен спорт, да постъпва на работа в авиационната промишленост. В резултат на огромната работа, извършена от Комсомола, авиационният и парашутният спорт обхванаха широки маси от младежта в града и селото.

Развитието на парашутизма получи такъв размах, че стана възможно на маневрите в района на Киев през 1935 г. да се

направи мощен десант в състав от 1,200 души. Величествено беше зрелището, когато от летящите в боен ред въздушни кораби, се посипаха парашутисти. Цялото небе се изпълни с бели куполи. Сякаш парцали пухкав сняг падаха на земята.

Не случайно именно в съветската страна, страната, която показва на целия свят единствено правилния път към свобода и щастие на трудещите се, парашутизмът — този спорт на силните и смелите — придоби всенародно признание. Мъжеството и храбростта са съществували във всички времена, но никога те не са се превръщали в масово явление, както това става в съветското общество. Най-забележително в героизма на съветските хора е, че мъжествената постъпка се разглежда не като изключителен подвиг, а като естествено изпълнение на обществен дълг пред своя народ, пред своята Родина.

На първото съвещание на стахановците др. Ворошилов каза:

„На света има много хора способни на подвизи. Има ги и в буржоазните страни, и зад океаните, и на Европейския континент. Но няма да се намерят в тези страни стотици, хиляди хора, които биха обикнали парашутизма като свое родно, необходимо дело. Няма да се намерят такива хора, както у нас, които биха обикнали това дело и биха го овладели преди всичко за това, че разбират неговото значение за отбраната на своята Родина, за запазването на строежа на социализма.“

Ръководната роля на Съветската държава в развитието на масовия парашутизъм са принудени да признаят даже нейните врагове.

Състоялият се през 1935 г. в Москва първи всесъюзен конгрес на парашутистите показва какви големи успехи са достигнали съветските парашутисти-спортисти. От всички краища на Съветския съюз пристигаха екипи на всесъюзното състезание. Тук бяха представителите на цветуща Грузия и суровия Север, на планинския Таджикистан и степите на Дон, на Кабардино-Балкария и Далечния изток. Както градинарят събира с любов най-добрите плодове от своите градини, така Съветската страна събира най-добрата младеж — ентузиастите на съветския парашутизъм, юношите и девойките, овладели прекрасния мъжествен спорт.

Много от тях щяха да видят Москва за пръв път. Москва! Във всички — даже най-отдалечените краища на Съветската страна — разнася радиото мелодичния звън на кремълските камбани. И ето сега много от пристигналите ще видят сочите си древните стени на Кремъл, където живее и се труди най-добрият приятел на младежта, другарят Сталин.

Всеки си припомня всичко, което е слушал за Москва, за нейните забележителности, музеи и паркове. Ще успеят ли да видят всичко това?

Дните на събирането на участниците бяха особено шумни. В Централния аероклуб пристигаха все нови екипи, запознаваха се със своите другари по състезание. Тук имаше парашутисти-спортисти, инструктори и прославени майстори на съветския парашутизъм.

Настъпи денят на откриване на събора.

В безукорно стройна колона се строиха участниците пред трибуната. Изумително красиво зрелище представляваше тази колона със сини, бели, яносини комбинезони на фона на зеленото, изпъстрено с лайка, поле на летището.

Оркестърът изпълнява авиационния марш. Открива се тържествен митинг.

Съборът започна.

Програмата на състезанието беше разнообразна — скокове с точност в приземлянето, с точност на задържане разтварянето на парашута, нощни скокове, спортни игри.

На този неவிждан в света празник демонстрираха своето изкуство 128 мъже и 20 жени.

Завинаги ще остане в паметта на съветските парашутисти денят 12 юли 1935 г. В надвечерието стана известно, че на Тушинското летище се готви да дойде другарят Сталин, заедно с членовете на Политбюро да погледа как младежта овладява авиационния спорт без откъсване от производството.

Всички очакваха следващия ден с нетърпение.

Намръщено, покрито с тежки, облаци небето посрещна на сутринта парашутистите. По обед започна силен дъжд. Всички се изпокриха под крилата на самолетите. Шегуваха се, пееха песни, но всеки имаше една мисъл: ще дойдат ли или няма да дойдат?

6 часа вечерта. Гаснат последните надежди. И в този момент на летището се появяват дългоочакваните машини.

— Идват, идват! — С радостни, щастливи лица парашутисти, летци, планеристи се строят при самолетите.

Отварят се вратичките на автомобилите.

Строят замира. . . Сталин!

Ето той е съвсем близо. Всеки усеща върху себе си мъдрия и в същото време ласкав поглед на вожда. Гръмко „Ура“! разкъсва тишината. Другарят Сталин заедно със своите най-близки съратници — другарите Ворошилов, Каганович, Андреев — се приближава към строя, поздравлява.

А дъждът не спира.

Ще могат ли да продемонстрират своите достижения? И като че ли отговаряйки на въпроса, мъчещ всички, другарят Ворошилов пита парашутистите: — Е, ще скачате ли в такова време? Няма ли да се отложи?

Всички дружно молят да се разреши да скочат.

— Молят за скок, Иосиф Висарионович — се обръща Ворошилов към другаря Сталин.

Затаили дъх, парашутистите чакат какво ще каже Сталин.

— Вали дъжд, като че ли не може да се скача — отговаря той.

— Другарю Сталин! Разрешете! . . .

— Но нали на парашутистите ще се наложи да скачат при всякакви време — се обръща К. Е. Ворошилов към другаря Сталин. — Вярно, струва си да им се разреши.

— Е, щом толкова им се иска, нека скачат, — като се усмихна, произнесе Сталин.

Парашутистите се настаняват в самолетите. Пълен газ. Летището се скрива в мъгливата пелена на косия дъжд.

Сърцето на всеки бие радостно — та нали сам Сталин ще види сега неговия скок. И на всекиму се иска да покаже безукорната точност и съгласуваната работа на колектива на парашутистите.

Шумът на моторите стихва. Команда „готово“, „скачай“ и сто вече познатото полюляване под копринения купол.

Приземлиха се, скатаха бързо парашутите и се отпавиха в строй към скъпите гости.

Времето не попречи. Парашутистите изпълниха отлично скоковете и заслужиха одобрението на другаря Сталин.

Със своето посещение на централния аероклуб другарят Сталин и членовете на Политбюро на Болшевишката партия показаха, с каква любов и внимание се отнасят към хората от авиацията.

Грижата на Партията и Правителството се прояви и във високата оценка на достиженията на парашутистите. Много от тях бяха наградени с ордени на Съветския Съюз.

На тази сталинска грижа парашутистите отговориха с упорит труд, резултат на който беше завоюването на всички световни рекорди както за скачането със забавяне, отварянето на парашута, така и за височинните скокове. Далеч зад пределите на Съветския Съюз стават известни имената на парашутистите Евдокимов, Евсеев, Аминтаев, Лисичкин, Балашов и др.

Големи успехи постигнаха и съветските девойки.

През май 1934 г. в Брукленд (Англия) предизвика нечувана сензация първият парашутен скок на мис Вера Турл. Най-големите вестници посветиха на това събитие цели страници.

А през това време в СССР смелите съветски девойки бяха вече достигнали голямо майсторство в сложните парашутни скокове — със забавяне отварянето на парашута, при фигури от висш пилотаж, височинни скокове. На цялата страна стават известни имената на видните парашутистки: Бушева, Яковлева, Бабушкина, Куталова, Феодорова, Пясецка, Шишмарева и др., които установиха редица световни рекорди. Височинният скок без кислороден прибор, извършен от Галина Пясецка и Ана Шишмарева от височина 7,923 метра е не само женски, но и абсолютен световен рекорд.

ГЛАВА II

ПАРАШУТЪТ ИДВА НА ПОМОЩ

... През септември 1910 г. на Каменостровския проспект в Петербург беше особено многолюдно. По пътя по-често от обикновено преминаваха скинажи и файтони, по-гъст беше потокът на пешеходците по тротоарите. Всичко се движеше в една посока — през Строгановския мост към Черната рекичка. Хората бързаха към комендантското летище. Там седми ден вече се провеждаха неவிждани в Русия състезания на авиаторите.

Към малката група самолети, прилични на недодялани етажерки, се приближи човек с кожен шлем и се изкачи на откритото за всички ветрове седалище. Подскачайки по неравностите, самолетът се понесе по полето, издигна се във въздуха и започна бавно да набира височина. Тълпата непрекъснато следеше самотно въртящата се в бледосиньото небе въздушна машина.

Управляваше я капитан Лев Мациевич, взел в първия ден на състезанията премията за най-продължителен полет. Той се бе задържал във въздуха 44 минути. Този ден Мациевич се състезаваше за наградата за най-голяма височина.

300 метра... 400... метра... Но какво е това? Самолетът трепна, рязко се наклони и от него изведнъж изпадна и стремително полетя към земята малката фигура на човека. Безпомощно мятйки се, падаше загубилата управление машина.

Хората замряха от ужас, а след това се хвърлиха към мястото, където падна авиаторът. Капитан Мациевич се уби. Това беше първата жертва на руската авиация.

Всички си разотидоха бавно в гнетящо мълчание.

Нима не може да се измисли нещо за спасяването на човека в случай на катастрофа със самолета?

Същата тази мисъл мъчеше и Глеб Евгениевич Котелников, свидетел на катастрофата. Тази мисъл не го оставяше и през следващите дни.

Котелников, артист по професия и в същото време човек, страстно влюбен в техниката, се задълбочи в изучаването на книгите по история на въздухоплаването и авиацията.

Парашутът! Ето какво може да дойде в помощ на летеца.
Идеята за парашута не е нова. Тя е вече използвана от предприемчиви хора, спускащи се с парашути от балони и из-

Г. Е. Котелинков — изобретател на авиационния парашут

вършващи различни трикове за увеселение на публиката. Но всички тези видове въздухоплавателни парашути са тежки и не са годни за авиацията

Беше необходимо да се създаде съвършено нов парашут — лек, здрав и който може да се намира винаги при летеца.

Дългите месеци на размишления, търсения, изчисления и упорит труд се увенчаха с успех. Решението е намерено! Пара-

шутът трябва да се изработва от коприна и да се скатава в специална раница, прикрепена с колани към тялото на летеца.

В Русия през 1911 г. беше изработен първият в света авиационен парашут от Г. Е. Котелников.

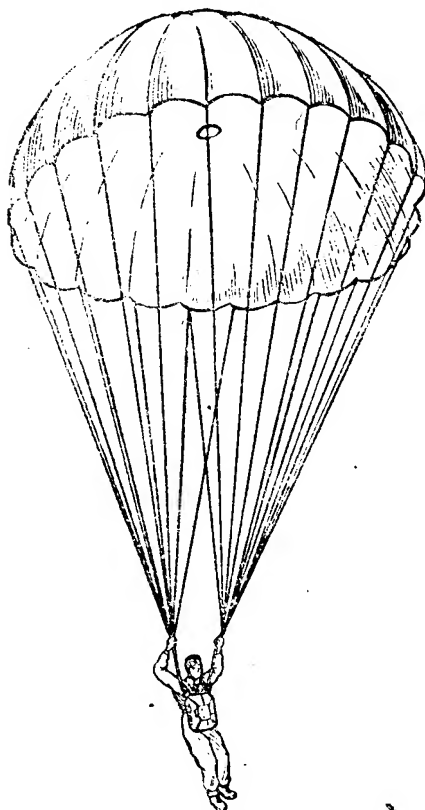

Рис. 1. Схема на главния купол на тренировачен парашут

Окрилян от сполучливото разрешение на проблема за спасително средство за летеца, Котелников патентова своето изобретение и го предложи на Военното министерство. След дълги протакания, там най-после прие изобретателя, разгледаха предложената от него конструкция на парашут и я отхвърлиха. . . като ненужна.

Въпреки това неочаквано препятствие Котелников продължаваше енергично да се бори за изпитването на своето изобретение. А в това време в чужбина започнаха да се появяват парашути, прилични на Котелниковия.

В началото на империалистическата война от 1914 г. Военното министерство си спомни за Котелников. Бяха приготвени няколко десетки парашута за фронта, но парашутът не се въведе в цялата авиация. В докладната записка по този въпрос, главният началник на руските въздушни сили, представител на царската фамилия пише, че парашутът в авиацията е вреден,

тъй като летците при най-малка опасност ще се спасяват с парашутите, като оставят самолета да се разбие.

Диво звучат думите на тази цинична резолюция в дните на нашата съветска действителност. „ . . . Вашият живот ни е поскъп от всякаква машина. . . “ Тези думи на вожда на народите И. В. Сталин, отправени към летеца В. П. Чкалов, най-добре характеризират как високо се цени живота на човека в Съветската страна.

Инертността и пренебрежителното отношение на царските чиновници към живота на летците, не даде възможност да се използва в руската авиация забележителното изобретение на Котелников. То беше оценено истински едва след Великата Октомврийска революция.

Как е устроен авиационният парашут?

Днес съществуват много конструкции. Едни от тях служат за спускането на хора, други — за хвърляне на товари. Принципът на действие на едните и на другите е основан върху съпротивлението на въздуха. Разтвореният купол на парашута оказва такова голямо съпротивление на въздушната среда, че осигурява на човека плавно спускане и безопасно приземляне.

Парашутът се състои от купол с носещи върви, изтеглящо парашутче, подвесна система и раница.

Куполът е основна и най-важна част на парашута (рис. 1). Той се съшива от здрави копринени или отделни памучни платки. В горната част на купола е така нареченото полюсно отворстие. Отворстието служи за намаляване на динамичния удар при разтварянето на парашута и за осигуряване на устойчивост по време на спускането.

В купола се вшиват здрави шнурове, всеки от които образува две, така наречени носещи върви. В долната част носещите върви са разделени на четири снопчета, прикрепят се към подвесната система, а горе се съединяват с възела на централната носеща връв, която свързва купола с изтеглящото парашутче.

Самото название на изтеглящото парашутче говори за неговото предназначение — то е предназначено за по-бързо изтегляне на основния купол с носещите върви (рис. 2). Изтеглящото парашутче има от вътрешната си страна пружинен механизъм, с помощта на който то се разтваря веднага след разтварянето на раницата на парашута.

За закрепването на парашута към човека служи подвесната система. Нейното устройство осигурява равномерното разпределение на силите, възникващи при разтварянето на парашута, по цялото тяло на човека без каквито и да било болезнени усещания. Освен това подвесната система позволява да се заеме при спускането удобно седящо положение. Подвесната система има два чифта основни подвесни колани, към които се прикрепват носещите върви, два гръбни, лежащи на кръст колана, към които се прикрепва раницата на основния гръбен парашут, крачни обхвати и гръден колан — (рис. 3).

Куполът на парашута с носещите върви се скатава в раницата, която отворена, напомня разлепен плик.

Раницата има капаци, едни от които са снабдени с конуси, а други — с отвори (капсули) (рис. 4).

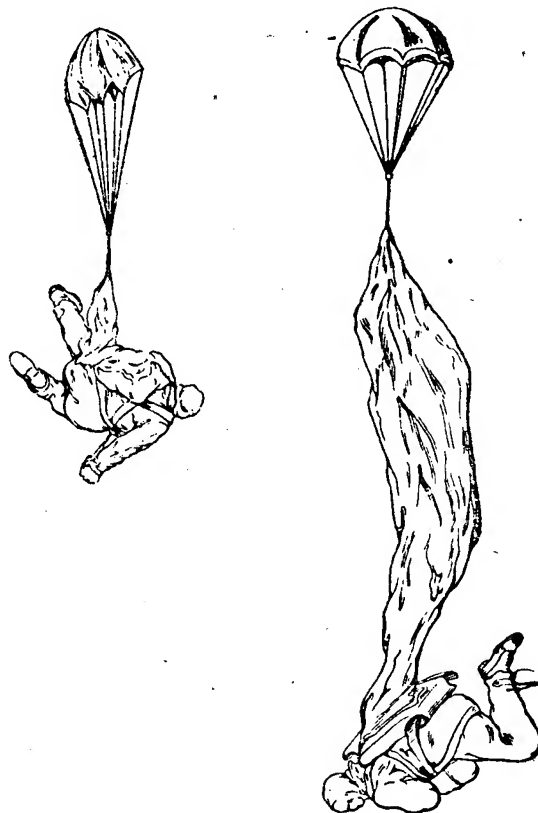

Рис. 2. Изтеглящото парашутче спомага за разтварянето на главния парашут

След скатването на парашута, раницата се придържа затворена с шпилките на изтеглящото въже. В горната част изтеглящото въже има ръчка, която се слага в специално джобче, пришито към левия подвесен колан на нивото на гърдите.

Когато парашутистът изтегля ръчката, шпилките на въжето излизат от отворстията на конусите и дръпвани от гумичките, капците на раницата се отмятат встрани. Първо се

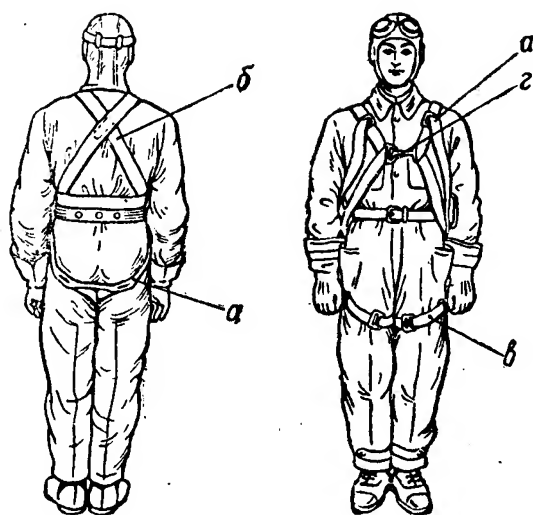

Рис. 3. Подвесна система:
— основни подвесни колани, б — гръбни колани, лежащи на кръста, в — крачни обхвати,
г — гръдни колани

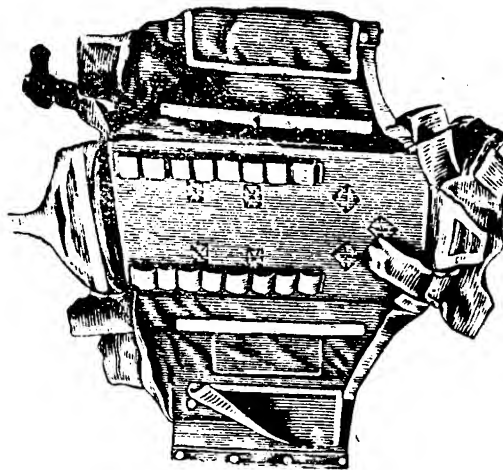

Рис. 4. Парашутна раница

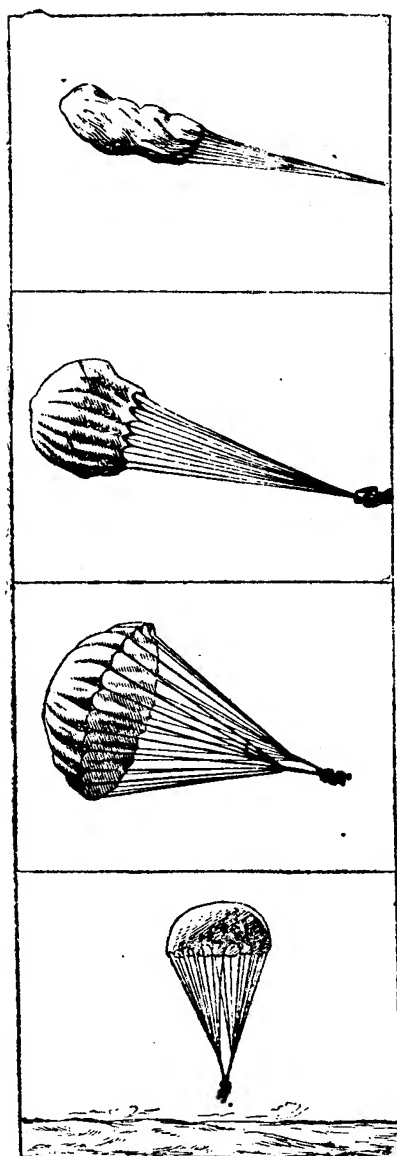

Рис. 5. Разтваряне на парашута —
момент на напълване с въздух

освобождава изтеглящото парашутче, а след него — куполът с носещите върви. Куполът, като се напълни с въздух, рязко забавя падането на човека и се започва плавно спускане (рис. 5).

Парашутите за хора, в зависимост от тяхното приложение, се разделят на спасителни и тренировачни.

Спасителните парашути са предназначени за летателния състав в случай на злополука във въздуха.

Тренировачните парашути служат за извършване на тренировачно-спортни скокове, а също и за скокове със специални задачи (рис. 7).

Непрекъснатата и плодотворна работа на съветските конструктори дава на нашата авиация все по-усъвършенствувани парашути.

Обкръжени от грижите и вниманието на съветския народ, Болшевишката партия и Правителството, съветските конструктори и изпитатели на парашути увеличават със своята плодотворна работа славата на Съветския Съюз.

Съветската власт им дава неограничени възможности да реализират своите творчески идеи.

В Русия са широко известни конструкторът на парашути Н. Лобанов и конструкторите на прибори за автоматично раз-

тваряне на парашутите братя Доронини. За заслуги в областта на парашутостроенето са присъдени Сталински премии на Николай Лобанов и на братята Николай, Анатолий и Владимир Доронини.

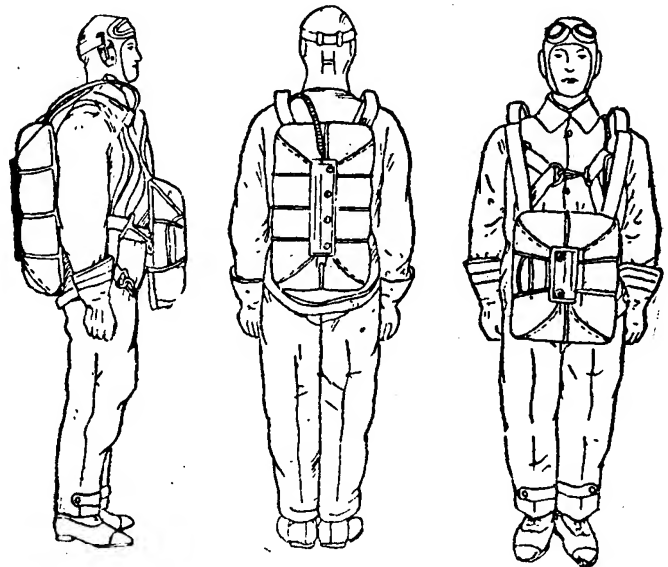

Рис. 6. Тренировачен парашут

В тясно сътрудничество със съветските конструктори се трудят, смелите изпитатели на парашути В. Романюк, Ю. Иванов, Г. Жданов, Б. Пятериков, Ф. Ткачев, И. Петров и други.

Горещият стремеж на съветските конструктори — да усъвършенствуват непрекъснато своя отечествен парашут, се обяснява на първо място с важността на самия парашут, неговата роля в авиацията, в народното стопанство на страната за укрепване отбранителната мощ на Съветската родина.

Да вземем например такъв отрасъл на промишлеността като самолетостроенето.

В специалните научно-изследователски институти са се разработвали и се разработват теоретически и практически въпросите на авиацията. Раждали са се и се раждат нови конструкции на самолети. Техните летателни качества се изпитват от летците-изпитатели. Работата на изпитателя е сложна и отговорна. Той пръв издига във въздуха машината, над която се е трудил колективът от инженери, техници и работници.

С цел да се запази животът на летците, беше издадена специална заповед за въвеждане на парашута за изпитатели.

Скоро летците-изпитатели се убедиха, че парашутът е действително техни верен приятел.

. . . Доиде 1927 г. Във въздуха се издигна в машина с нова конструкция летецът-изпитател М. М. Громов (днес генерал-полковник от авиацията, герой на Съветския Съюз).

По време на изпитването той въведе самолета в свредел. Земята се въртеше в стремително кръговъртене. Направени са вече няколко завъртвания, проверено е поведението на машината, време е тя да се изведе в хоризонтален полет. Летецът се опита да измени положението на кормилата за управляване на самолета. Но машината, без да се подава на управление, продължи да се спуска витлообразно. Броят на направените завъртвания надмина 20. Земята се приближаваше бързо. Всички усилия на летеца да приведе самолета в нормално положение бяха безуспешни. Самолетът загуби способността да бъде управляван. Неминуемостта на катастрофата стана очевидна. До земята оставаха не повече от 600 метра. Трябваше незабавно да се напусне самолета. Изкачвайки се с усилие на борта на кабината, Громов се отблъсна и скочи. Падайки, дръпна ръчката на парашута. Над главата му се разтвори ослепително-белият купол. Летецът се спусна на земята невредим. . .

Като Громов с помощта на парашути са се спасили още няколко летци-изпитатели. Тези случаи потвърдиха огромното значение на парашута за авиацията. Той стана задължителна част от снаряжението на целия летателен състав.

Но възможностите на парашута не се изчерпват с приложението му само като спасително средство. Парашутът се използва широко и в санитарната авиация, и в авиацията на Гражданския въздушен флот. Във всички случаи, когато няма възможност да кацне самолетът, за да се окаже незабавна помощ на хората — било за срочна операция, попълване продоволствените запаси на експедиции, за спасяване на рибари, отнесени върху леден блок в открито море, — на сцената излиза парашутът.

. . . В суровата Арктика, в района на Новосибирските острови, стана нещастен случай. Един от четирмата зимуващи беше тежко ранен. Можеше да бъде спасен само с незабавна хирургическа намеса. Но как да се намери лекар-хирург? Нито паракход, нито ледоразбивач можеха да се приближат през това време на годината. Грамадните айсберги (ледени планини — бел. пр.), обграждащи острова, не позволяваха да се използва кучешки въпряг. Самолет не можеше да кацне поради липса на подходяща

площадка за кацане. Оставаше едно единствено средство — парашутът.

Лекарът-хирург Буренин се съгласи да окаже помощ на пострадалия. Самолетът, пилотиран от полярния летец Козлов, прелетя 6,500 километра и на третото денонощие, на 2 юли 1946 г., достигна мястото на зимуването. Гъста мъгла беше надвиснала над бреговете. Морето бе покрито с дебел лед и със сняг, просмукан на места.

Като откри с голям труд подходящо за приземляне място, летецът даде команда за скок. Смелият съветски хирург се приземи благополучно и пристъпи незабавно към подготовка за операция. Операцията мина успешно. Животът на човека бе спасен . . .

Широко приложение намери парашутът в различните отрасли на социалистическото стопанство.

Богата е съветската страна с гори. Горските масиви заемат много стотици километра. Бич на горите са горските пожари. Като започнат на едно място, те се разпространяват бързо и обхващат огромни площи.

За запазване на горите е създадена специална горска авиация. Но не винаги ще се намери подходяща площадка за кацане на самолета, не винаги бързо може бързо да се съберат хора за гасене на пожара, започнал далече от населен пункт. Тука именно намира блестящо приложение парашутът. Специалните пожарни команди излитат към мястото на пожара и скачат с парашути. Едновременно с това с товарни парашути се хвърля всичко необходимо за гасене на пожара.

. . . От самолет бе открит пожар в една от затътените части на тайгата. Получавайки за това радиограма, екипът от парашутисти-пожарникари, ръководена от инструктора Алексей Бушуев, излетя незабавно за мястото на пожара с необходимите за гасене средства. Самолетите летяха над гъстата гора на тайгата.

В далечината се показва дим. Във въздуха замириса на изгоряло. Парашутистите започнаха да се готвят за скока. Летецът заедно с Бушуев избираха подходящо място за скачане. Най-после близко до границата на пожара, на изложената на вятъра страна, откриха горска полянка с храсталак.

Като уточниха изчисленията, екипът напусна самолета. След него на товарни парашути бяха хвърлени шанцови инструменти, химикали и запас от продукти.

Приближавайки се към земята, парашутистите видяха, че това, което отначало бяха взели за храсталак са в действителност ниски дървета с къси, дебели стволове. Техните изкривени клони, преплитайки се помежду си, се спускаха до земята, на-

помняйки пипалата на осмоноги животни. Това беше кедров сланник. Приземлянето върху него е прилично на приземлянето върху дънери на изсечена гора. Обаче големият опит помогна на парашутистите. Целият екип скочи успешно.

Започна упорита борба с огъня.

Като се раздели на групи, екипът с помощта на взривни вещества обгради горящата част на гората с широка ивица земя, покрита с прясна пръст. Към края на деня огнището на пожара беше ликвидирано.

Голяма роля изиграха парашутите във Великата Отечествена война на съветския народ против фашистките завоеватели.

В дните, когато смъртна опасност надвисна над Съветската страна, за нейната защита се надигна целият съветски народ, вдъхновяван и ръководен от великия Сталин. Болшевишката партия и съветското правителство мобилизираха всички сили на народите на СССР за отпор срещу врага.

Вождът и учителят на трудещите се, другарят Сталин, застана начело на Въоръжените сили на СССР. Всичко беше поставено на военна нога, всичко бе подчинено на интересите на фронта и на задачите за организиране разгрома на врага.

Съветските хора с изключително мъжество и героизъм се сражаваха на фронтовете на Отечествената война.

Общоизвестно е каква голяма роля в разгрома на врага изигра съветската славна авиация. Много героични страници вписаха сталинските соколи в историята на Отечествената война. С изключително мъжество и смелост се сражаваха за своето Отечество и съветските парашутисти. Воините-парашутисти проникваха в тила на врага, разрушаваха укрепленията му, преграждаха му пътя за отстъпление.

Многобройните операции, извършени от съветските парашутисти по време на Отечествената война, показваха забележителните качества на съветския парашутизъм, неговото превъзходство над чуждестранния, неговата масовост, неговите големи технически възможности.

Бойните и трудови подвизи на съветските парашутисти заемат почетно място в героичната история на Великата Отечествена война. Техните заслуги пред Родината и народа бяха високо оценени от Правителството. Най-добрите от тях бяха награждени с ордени и медали на Съветския Съюз.

Като разгромиха немско-фашистките завоеватели и техните сателите, народите на Съветския Съюз с присъщия им ентузиазъм и воля за победа започнаха да възстановяват и развиват по-нататък народното стопанство на страната.

Вдъхновявани от великите идеи на Ленин—Сталин, движени от благородното чувство на Съветския патриотизъм, трудещите се от съветската страна достигнаха забележителни успехи при изпълнението на следвоенната Сталинска петилетка и уверено вървят по пътя на комунизма.

Следвоенните години се ознаменуваха с нови успехи в областта на парашутизма. Съветската младеж отново получи широки възможности да се заеме с парашутния спорт.

Г Л А В А ІІІ

ВЪЗПИТАВАНЕ НА ВОЛЯТА

Работният ден е привършен. Младият стругар Виктор В. внимателно изчисти струга. Както винаги той го предаде на смяната в пълна исправност.

При главния вход на заводския клуб се тълпяха младежи. Подхвърляйки си шеги, младежите и девойките обсъждаха нещо оживено. Като се приближи, Виктор видя голямо обявление: „Внимание! Започна записване за парашутисти. Желаетелите да се занимават с този спорт могат да се запишат.“

Веднага си спомниха празниците в Тушино в дните на авиацията и масата от плуващи в небето цветни чадъри.

Някой го дръпна за ръкава. Като се обърна, той видя Аня С. — комсорг на цеха.

— Знаеш ли Аня, синята значка на парашутист ще прилича на тези двете — каза ѝ Виктор, като посочи към гърдите си, където се червенеяха значките ГТО първа степен и значката на алпинистите. — Как мислиш?

— Аз вече се записах в кръжока — отговори Аня, — иди по-бързо!

След няколко дни се проведе медицински преглед. Всички се вълнуваха: ами ако случайно лекарите не позволят?

Малко от младежите се оказаха негодни. Нищо чудно в това. В завода е добре организирана спортно-масовата работа. Всички момчета са здрави, бодри, жизнерадостни.

Още първото занятие откри пред слушателите увлекателни перспективи. Инструкторът разказва историята на съветския парашутизъм — от първите опити до последните завоевания на стратосферата.

Занятието е завършено, но никой не си отива. На инструктора се задават много въпроси за спортните биографии на майсторите на парашутизма, за преживяванията при първия скок... И, накрая, някъде от задните редове — боязливо: — Много ли е страшно да се скача?

Инструкторът отговаря подробно на всички въпроси и стига до последния. — Страшно ли е да се скача?

От какво може да се страхува парашутистът, ако е усвоил отлично теорията на парашутния скок и е изучил до съвършенство устройството на парашута.

Какво (бедствие) може да го сполети при тези условия.

Парашутизмът при спазване на дисциплината и всички правила за извършване на скока е абсолютно безопасен вид спорт . . .

По пъти споделиха впечатленията си от първата лекция. Известният със своята ленност Семьон Т. с тъга забеляза, че всичко това му се струвало по-героично и . . . по-леко. Пристрашиш се и скочиш как да е. А се оказва, че трябва сериозно да се занимаваш.

Всички се засмяха.

— Знаете ли, момчета — предложи Аня, — хайде взаимно да сключим договор за отлична подготовка за скока.

Предложението на Аня срещна дружна подкрепа.

Следващите занятия се проведоха вече в специалния парашутен клас на аероклуба. С увлечение изучаваха конструкцията на парашута, учеха се да го скатават в раницата, придирчиво се изпитваха един друг. Познаването на остроумната и проста конструкция на парашута пораждаше увереност, по-добре от всякакви разкази убеждаваше в неговата сигурност.

Завършен е етапът на теоретичната подготовка и изучаването на материалната част. Започна тренировката за излизане от кабината на самолета и разтваряне на подвесната система на парашута. Наистина всичко това ставаше все още в клас, на макети, но вече не е далеч денят на истинските скокове.

Най-после са издържани последните изпити.

Настъпи денят на облитането — първото запознаване с въздуха.

На летището цари обикновено оживление, делово суетене. Със завист гледат младежите групата студенти, които слагат парашутите и рапортуват на инструктора, че са готови за скок. Нищо, следващата неделя и те също ще сложат парашутите.

Започват скоковете.

Никакъв разказ не може да се сравни с впечатлението, когато за първи път виждаш как парашутистът напуска самолета от голяма височина . . .

Инструкторът извиква при себе си Виктор и Аня и отива с тях към самолетите.

Виктор сяда в предната кабина. Намира с поглед прибора, който сочи височината. Стрелката е на нулата. Но ето заработва моторът и самолетът се понася по полето, увеличавайки ско-

ростта си. Виктор пропусна момента на откъсване от земята, Стрелката на висотомера, потрепвайки, запълзя по циферблата 100 метра, 200... Пред очите се разгръща чудесна панорама. Надясно е Москва. Как хубаво се вижда отгоре и каква е тя огромна. Отляво гора, поля, отделни групи малки къщи — под-московски села.

Стрелката се спря на 500 метра и започна да пълзи обратно. Самолетът започна да се снижава. Виктор си представи отчетливо как ще излиза на крилото. Но трябва да се чака още цяла седмица.

В навечерието на скока Виктор си легна по-рано.

Събуди го слънцето. Ярките му лъчи, промъквайки се през недобре пуснатите завеси, светеха право в очите му. Нима се е успал? Хвърли се към приемника, включи го. Радиото млъчеше. В съседната стая се чува ударите на часовника — пет удара! Едва 5 часа! Не му се спеше повече. Направи сутрешна гимнастика.

В кухнята майка му вече приготвяше закуската.

Тя посрещна Виктор с мърморене. Каква младеж се е родила. И работят, и се учат, и на различни ски, и планински походи ходят. И все им е малко. Намислили да скачат и с парашути. Майката мърмореше, но в погледа, с който тя обгърна здравата фигура на сина си, той улови ласка и гордост.

Влезе бащата. Като намигна на Виктор, той каза, обръщайки се към майка му.

— Какво, майко. Ако бяхме поне с 30 годинки по-млади, бихме скочили и ние, а?

— А вие как мислите — се намеси в разговора и Виктор. — Миналият път, когато ние летяхме, скача един майстор на парашутния спорт — Мизников. Оказа се, че той е на 56 години. При това той се занимава още и със ски-спорт и с парашутизъм...

На летището пристигнаха час преди началото на полетите. На старта в права линия са се строили самолетите. Близко, на Брезент са добре подредени парашутите.

Денят, като по поръчка. На небето нито едно облаче, слаб ветрец гали разгорещените от вълнение лица.

Групата се готви за скоковете — облича комбинезоните, слага шлемовете, обува скиорските обувки. Бинтоват си глезените на краката за предпазване от навяхване при приземлянето.

Две ракети възвестяват началото на летателния ден. Във въздуха се издига първият самолет с „пристрелочен“ парашутист. „Пристрелочният“ скок се извършва обикновено от опитен парашутист преди началото на скоковете. „Пристрелочен“ става

инструкторът. Сега той, отчитайки метеорологическите данни, определя мястото за хвърляне на парашутистите.

Управлявайки майсторски парашута, инструкторът се приземя близо до старта.

Групата се строява и получава последни указания.

Обявява се редът на скоковете. Първи отива да скача Виктор. Той отчетливо повтаря задачата и заема място в първа кабина на самолета. При съседния самолет рапортува за готовността за скока Аня.

... Земята остава далече долу. Самолетът лети по права линия на височина 800 метра. Виктор напрегнато чака командата. Шумът на мотора стихва. „Излизай“! — чува той гласа на летеца и някак си изведнъж се успокоява. Колко пъти са се тренирали те на земята да излизат от кабината. Сега Виктор повтаря познатите движения така, като че ли не се намира във въздуха.

Като се приовдигна, той се хвана с ръце за борта на кабината и стъпи с десния крак на седалището. След това, като се държеше с лявата ръка за стойката на центроплана¹, пренесе през борта левия крак на крилото на самолета, след него — десния. Всички движения са точно измерени.

Държейки се с ръце за борта на кабината, той се премести към края на крилото странично и се обърна с лице към опашката на самолета. Дясната ръка е на ръчката. Лек ветрец го духа в гърба. Земята, покрита с възлилава мъгла, изглеждаше някак си нереална. За секунда го обхвана чувство на пълна самота. Даже странно му се струваше, че някъде долу приятелите му очакват сега неговия скок. Погледът на летеца го върна към действителността. Ето, той бързо се обърна с лице към Виктор, усмихна му се ободряващо и даде команда — „готов за скок“! Продължавайки да се държи с лявата ръка за борта, Виктор направи полуобръщение надясно, настрана от кабината, като сложи левия крак напред. „Скачай“! В същата секунда Виктор пусна борта и леко се отблъсна с крак от крилото. Като се отдели напълно от самолета, дръпна ръчката на парашута.

Стори му се, че някой го разтърси със силна ръка за яката — и веднага настъпи необикновена тишина. Над главата му блестеше с ослепителна белина издутият от въздуха купол.

— Как бърже се разтвори! — помисли Виктор, но веднага си спомни, че скача с колан², който именно разтвори парашута.

¹ Центроплан — средната част на крилото

² Начинаещите парашутисти извършват първите три скока със специален колан, с помощта на който се отваря раницата на парашута. Но летецът следи в това време, прави ли сам парашутистът опити да дръпне халката.

За да не загуби ръчката, той я сложи зад гумичките на замасния парашут. Като нагласи коланите на крачните обхвати, той се разположи по-удобно и с удоволствие се отдаде на усещането от полета. Мъглата се вдигаше, земните предмети губеха постепенно плоските си очертания, виждаха се по-отчетливо и по-ярко.

Ако не се гледа нагоре към купола, създава се пълна илюзия, че на гърба ти растат крила. Той си спомни „Песента за сокола“ от Горки. — „... Аз поживях славно!... Аз познавам щастieto!... Аз видях небето...“ — високо издекламира Виктор.

Като се размечта, той съвсем забрави за земята и за това, че трябва да се приготви и за среща с нея. Далечна и неподвижна до сега земята се оказа изведнъж почти редом и започна да се отдалечава някъде встрани.

Виктор набързо се хвана с ръце за коланите, дръпна единия от тях, опитвайки се да заеме посоката на вятъра. Земята сега отиваше напред, като че ли бягайки из под краката му.

Той се носеше с лице срещу вятъра. Да се приземли в такова положение — значи да направиш много груба грешка, — Виктор разбира това и подръпвайки другия колан, прави опит да се обърне в противоположната страна. Виж го ти, най-добрият от групата! — горчиво си мисли Виктор, когато от земята извикаха изведнъж няколко души — „краката, краката!“

Това означаваше, че краката му не са събрани. „По-спокойно, по-спокойно!“ — командува той сам себе си, събирайки краката си и старайки се да държи стъпалата успоредно на земята. Почти над самата земя му се отдаде най-послед да се обърне по посока на вятъра. Сега положението е правилно, земята се отдалечава под краката му. Виктор леко напъна мускулите на краката си. „Като се приближаваш към земята, приготви се за среща с нея, но не очаквай момента на приземляването, както добрият стрелец не очаква момента на изтерела“ — си спомня той наставленията на инструктора. И все пак всичките му мускули се напънат неволно в очакване.

Виктор за миг вижда притичващите си другари. Тласък. Той не се задържа на крака, падна с лице напред, но веднага скоочи и затичвайки встрани, „погаси“ купола на парашута.

— Е, как е? — се обръщат към него приятелите му.

— Нищо особено. Откровено казано, очаквах повече — отговаря Виктор и веднага мислено се хваща в лъжа. Скатавайки парашута, той се опитва да направи разбор на своите усещания.

Беше много хубаво, радостно, но всичко това след като се разтвори парашутът, а дотогава? Какво чувствуваше той в момента на самия скок и последвалото падане, преди разтварянето на парашута? Това Виктор решително не можеше да си припомни.

Защо той не каза истината? Действително, имаше известно чувство на разочарование. Може би от това, че така бързо се свърши това с нищо несравнимо усещане на полета?

— Гледайте, Аня се приземлява.

Виктор и Семьон взеха торбата с парашута и заедно с всички затичаха към Аня.

Тя вече стои на земята и усмихвайки се щастливо, още от далече вика: — Витя! Нали е много хубаво?

Към пладне скочи цялата група. Инструкторът направи разбор на грешките, допуснати при скоковете, и обяви, че оня, който желае да се занимава в групата на парашутистите-спортисти, трябва да му съобщи затова след три дни за това.

— Семьон! Ще се занимаваш ли по-нататък — попита Виктор.

— Разбира се. Да не съм се мъчил само заради един скок.

Сега на летището се посвещаваат всички свободни дни. Броят на скоковете се увеличават. По време на тренировката се разработват основно изчисленията за точно приземляне, техниката на скока и приземлянето. Приземлянето, което завършва скока, се оказва най-отговорен и сложен момент. Но постепенно се разбираха и правилата за приземляване. Изработваше се хладнокръвие и умение да се владее парашута и тялото във въздуха. Всички се научиха „да се плъзгат“, т. е. да изменят формата на купола с дърпане на няколко върви и с това да ускоряват спускането.

В един от летателните дни инструкторът съобщи, че Аня, Виктор и още няколко души от групата ще правят скок със „забавяне“ — забавяне отварянето на парашута.

Към парашута се монтират прибори за автоматично отваряне. В случай че парашутистът по една или друга причина „пропусне“ определеното време, автоматът ще разтвори парашута сам.

В очакване началото на скоковете, хората се разположиха на тревата. Няколко души, като разтвориха книги, записваха нещо бързо в дебели тетрадки. Това са студенти, които не желаят да пропуснат деня на скока, използват времето за подготовка на изпитите.

В една от групите се обсъждат различни начини за извършване на скокове с забавяне отварянето на парашута.

Спомнят си имената на първите майстори на съветския парашутизъм.

Те именно със своите смели експерименти откриваха начини за управляване на тялото във въздуха, доказваха, че продължителното падане от височина няколко хиляди метра не оказва никакво вредно влияние на човешкия организъм. А при това тогава още нямаше прибори, които да разтварят парашута автоматически.

Отдавна минаха онези времена, когато се смяташе, че човек не може да издържи продължително падане, че той или ще се задуши, или ще умре от разрыв на сърцето. Сега даже хора малко сведущи по въпросите на парашутизма знаят, че скоростта на свободното падане на човека не нараства до безкрайност. От физиката е известно, че при свободното падане в безвъздушното пространство, благодарение на земното привличане, всички тела се движат с равномерно ускорение: с ускорение равно на 9.81 м/сек.

Това значи, че скоростта при свободното падане нараства всяка секунда с 9.81 метра.

Когато пък тялото пада във въздушна среда, съпротивлението на въздуха забавя скоростта на падането.

В началото на падането, когато скоростта е още малка, големината на силата на съпротивлението на въздуха е незначителна в сравнение с големината на силата на теглото. Затова нарастването на скоростта — ускорението е почти такова, както и в безвъздушното пространство. Но в зависимост от падането скоростта се увеличава, следователно расте и съпротивлението, което въздухът оказва. Поради това ускорението се намалява.

Най-после настъпва такъв момент, когато силата на съпротивлението става равна на силата на теглото, и тялото пада без ускорение, с някаква установена скорост. Тази скорост се нарича критическа. Тя настъпва, ако скокът е направен от $1,000 \text{ метра,}$ на около 11-тата секунда. За тези секунди парашутистът преминава $320\text{—}380 \text{ метра.}$ При приближаването към земята, поради увеличилата се плътност на въздуха, установилата се скорост ще започне до известна степен да намалява.

Всеки парашутист, в зависимост от теглото и положението на тялото във въздуха, има своя критическа скорост. Тя се колебае в предели от $45\text{—}65 \text{ м/сек.}$ Ако се вземе предвид, че скоростта на съвременните пътнически самолети е $85\text{—}95 \text{ м/сек.,}$ скоростта на свободното падане на човека не изглежда вече така голяма.

... Към парашутистите, оживено обсъждащи техниката на скока с забавяне отварянето на парашута, се приближава и

вестен майстор на парашутния скок. На значката му се вижда внушителната цифра — 1,500.

1,500 скока! Младежта веднага се изпълва с уважение.

Вие сега сигурно не чувствувате вече никакво вълнение при скоковете?

— Е, не е съвсем така — отговаря той, оглеждайки с усмивка заинтересованите от неговия отговор младежи и девойки. Вълнение има всякога, понякога по-голямо, понякога по-малко. По-сложно е да се отговори на въпроса, от какво естество е това вълнение.

На вас сигурно неведнъж ви се е случвало да участвувате в различни спортни състезания. Ще се намери ли сред вас, макар и един, който да не е изпитал вълнение при очакване на старта? Така че мене ми се струва вълнението при парашутните скокове има много общо именно с такъв род вълнение.

— А действително е така — мисли Виктор, спомняйки си миналогодишните състезания по скокове със ски от трамплин. Същата стегнатост на целия организъм, същото очакване на командата и същия стремеж да се изпълни скока колкото се може по-добре. . .

Семьон получава от инструктора секундомери и всички започват да се проверяват един друг, дали умеят да отброяват секундите. Един засича секундомера, а няколко души в това време по различни начини броят за себе си. Някои предпочитат да водят сметка на секундите с фрази: „Падам секунда едно“, „Падам секунда две“. . . Някои с четиризначни цифри: 1301, 1302, 1303 — последната цифра — секунда. . .

Приближава се инструкторът и напомня, че броенето си е броене, но не трябва да се забравя да се следи и земята и към това трябва да се привиква още от първите скокове с забавяне отварянето на парашута. Въобще всеки полет на самолета е полезно да се използва за тренировка за определяне разстоянието до земята на очи, сравнявайки своите наблюдения с наблюдения над наземните предмети с приборите, които показват височината.

Първа направи скок със „забавяне“ Аня. Всички се вглеждат напрегнато в самолета. Много малката и едва различима от земята фигурка на парашутистката се появява на крилото. Ето тя се отдели от самолета и в същата секунда трагнаха секундомерите.

Над падащата черна фигурка се появи леко бяло облаче — парашутът започна да се разтваря.

Секундомерите мигновено биват спрени. Точно 5 минути свободно падане. — Юнак, Аня изпълни задачата точно! — каза с удовлетворение инструкторът.

Ред е на Виктор. Дава му се задача да пада 8 секунди, без да разтваря парашута.

... Височина 1,000 метра. С привичната си бързина Виктор заема изходната позиция за скока. Къса команда. Познатото свирене на вятъра в ушите. „1301“ — високо извиква Виктор. Исква му се както винаги да дръпне ръчката. С усилие на волята си се задържа и преодолявайки шума, вика: „1304“, 1305“... свиренето на вятъра се усилява. Чувството за падане липсва. Струва му се, че той е неподвижен, а около него се разиграва буря. Виктор неволно се свива на топка. И ето мярка се земята, след това небето, пак земята.

Това е салто — се сеща Виктор — „1307“, „1308“ — извиква той последната цифра и издръпва ръчката.

Той така се разтърси, че пред очите му заплуваха разноцветни кръгове.

Цялото му същество ликуваше. Издържа, задържа. Бърз поглед нагоре, към купола. Там всичко е в ред.

Чувство на безкраен простор обхваща Виктор, познато само на парашутиста. Но изведнъж се промъква тревога, не отвори ли парашута рано, издържа ли точно 8 секунди? Земята изглежда още така далече.

Мислите му се съсредоточават на току-що направеното забавяне. Отчетливо си представят направените грешки. Трябваше рязко да се изправи тялото, преди да издръпа ръчката, за да прекрати салтото, тогава и динамичният удар при разтварянето на парашута не би бил така силен.

Струваше му се, че ако му разрешат сега веднага да повтори скока, той вече би се ориентирал по-добре във въздуха.

— Добре изпълнихте задачата си — каза му инструкторът, — вашето време е 7.8 секунди.

Още първото запознаване със скока със забавяне отварянето на парашута откри неизчерпаеми възможности за усъвършенстване. Да се научиш да се владееш добре във въздуха стана задача на всеки парашутист-спортист.

Най-добър начин за свободно падане е падането с лице надолу. То осигурява добра ориентировка, тъй като през цялото време земята се вижда. Свободното падане се съпровожда от непрекъснатите усилия на парашутиста да заеме удобно положение във въздуха.

Едно от тези удобни положения е „ластовичка“. Да падаш като „ластовичка“ — значи да държиш тялото си изправено,

да си събереш краката и да ги прегънеш леко в колената, а ръцете си да протегнеш настрани. За ниските хора най-добър начин за свободно падане е положението, при което тялото, обърнато към земята, е малко свито в хоризонтално положение, а ръцете и краката са изпънати встрани.

В процеса на свободното падане може да се попадне в неудобно за оглеждане на земята положение, в така наречен „плосък свредел“. Работата се състои в това, че според нарастването на скоростта, поради изместване центъра на тежестта парашутистът може да се преобърне на гръба си. Изместването на центъра на тежестта се обяснява с разликата на теглото на предния запасен парашут и главния — гръбен парашут.

Ако парашутистът не стабилизира навреме своето положение, той ще се преобърне на гръб и ще започне да се върти: при това главата ще описва малки кръгове, а краката — големи. При такова положение се затруднява и даже се загубва ориентировката, защото е неудобно да се следи земята. И ако парашутистът не умее да излиза от свредела, препоръчва му се веднага да отвори парашута и да прекъсне забавянето.

За опитния парашутист е лесно да преодолее свредела. Като попадне в него, той свива тялото си на топка, а след това рязко се изпъва с тласък в страната, обратна на въртенето. Щом се окаже с лице към земята, той ще разтвори ръце встрани и леко ще подгъне краката си в колената, т. е. ще премине в положение „ластовичка“.

Има, разбира се, и други начини за преодоляване на свредела.

Виктор внимателно изучаваше опита на майсторите на парашутния спорт в скоковете със забавяне отварянето на парашута. Тренирайки се систематически, той се учеше да използва ръцете и краката си като кормила, които обръщат тялото му в исканото положение.

Ориентировката за време и пространство се подобряваше постепенно и му донасяше радостно чувство на победа.

При един от последните скокове Виктор успя да направи цялото свободно падане, продължило 15 секунди, само в положението „ластовичка“.

Виктор и другите парашутисти започнаха да чувствуват голяма увереност в силите си и на земята. Това се забелязваше особено у Семьон Т. От по-раншната му ленност не останито следа. Той стана прибран, стегнат, ловък.

Успехите на приятелите в парашутния спорт се отразиха положително и върху производството. Привикнали към дисци-

плина и точно разпределение на времето, те преизпълняваха със стахановски темпове производствените планове.

— Аз няма да възразявам, ако целият завод се запознае с парашутните скокове — завърши директорът на завода едно от своите изказвания на общото събрание на работниците. — Нашите парашутисти прекрачиха вече в следващата петилетка. . .

Младежта укрепна физически. Отрази се систематическото занимание с физкултура, без която е невъзможно да се постигнат добри резултати в парашутния спорт, отрази се и продължителното прекарване на чист въздух.

Постепенно усвояваха нови и нови видове скокове — височинни, от завои, от спирали.

Интересно преминаха скоковете във вода. Няколко дни преди това те ходеха в Парка на културата, тренираха се да плуват с комбинезони.

Денят на скока се задаваше много горещ. Облякоха се по-леко — комбинезон, шлем, леки обувки без токове. Макар че всички плуват добре, наложи се все пак да облекат специални жилетки, поддържащи човека над водата — такъв е редът.

Скачаха над езеро от самолет По—2. Там вече дежуреха катери и лодки.

Самолетите летяха на чифтове. Виктор излезе на крилото почти едновременно с Аня, която летеше на 50 метра от него. Скачайки, разтвори главния парашут, оправя крачните колани и като седна по-дълбоко на кръговия колан, откопча запасният парашут и го праметна през глава на гърба си.

Сега му предстоеше да започне постепенно да се освобождава от подвесната система на парашута. Виктор откопча крачните колани. Провери леко ли се откопчава гръдното съединение.

До водата беше още далеч. Виктор се огледа. Близко до него малко по-високо се спускаше Аня.

— Как е работата? — извика Виктор.

— Всичко е в ред, подготвих се — чу се гласът на Аня.

Когато до водата остана около 50 метра, Виктор откопча гръдното съединение, освободи ръцете си от раменните колани и се хвана за коланите над главата си. На краката си даде такова положение, както и при скокове на суша. Нямаше никакъв вятър, затова, като се докосна до водата, той се изплъзна от своето своеобразно седалище и отпусна коланите. За миг се потопи във водата, но веднага нещо го изтласка на повърхността. Съвсем близко до себе си той видя носещия се с всички сила катер.

Виктор неволно изпита съжаление, че няма вятър. При силен вятър можеше да не отпуска коланите на парашута и да ги използва като буксир.

Младежта овладяваше парашутния спорт с увлечение. Все по-уверено и по-умело се изпълняваха различните скокове. Особено голямо удоволствие им доставяха нощните скокове.

За първия нощен скок избраха светла лунна нощ. Събраха се към 10 часа вечерта. В 12 часа излетяха.

Скокът е групов.

Самолетът със запалени червени и зелени боргови светлини тича по осветената от прожекторите пътечка и откъсвайки се от земята, набира височина. През прозорците и отворената врата се вижда безкрайната редица от огньове. Постепенно огньовете редят и най-после изчезват съвсем от погледа.

Инструкторът с надянат парашут стои при входа и напрегнато се вглежда в тъмнината. Парашутистите са се прилепили към прозорците. Далеч долу светна нещо. След няколко минути вече ясно можа да се различи буквата „Т“. Обградена от фенери, тя определя мястото за приземляне. Скоро ще се чуе командата за скок.

Инструкторът издига ръка. „Готови за скок“! Първата двойка парашутисти се приближават към вратата.

Виктор се хваща с дясната ръка за ръчката и като се придържа с лявата ръка за борта, стъпва на самия край. „Скачай“! Свивайки тяло, той леко се отблъсква с крак и потъва в запълнената със свирене на вятър тъмнина. Динамичен удар на разтварящия се парашут. Необикновена тишина, която следва след разтварянето на парашута, този път особено хармонира с околната обстановка.

Всичко наоколо е заляно от лунната светлина. На необятното тъмносиньо небе трептят далечни звезди. Виктор осветява с джобно фенерче купола, носещите върви, проверява тяхното състояние. Изглежда, че няма никакво спускане, парашутът като че ли неподвижно виси във въздуха.

Оказва своето влияние действието на издигащите се от изстиващата земя топли въздушни потоци, които забавят скоростта на приземлянето, освен това пречат да се ориентират по нещо. При дневни условия постепенно изменящият се вид на земята показва колко си се приближил към нея. Обаче сега земята е почти неразличима. Гори, поля всичко се слива в тъмни и сивосинкави петна. Блестят само като сребърни змии Москва-река и шосетата.

Виктор се обръща по посока на светещата буква „Т“ и се готви да се приземи. Видимостта става все по-лоша. Земята

се приближава като непрекъсната тъмна маса. Интересно колко метра останаха още? — мисли Виктор и почти в същия този момент се търкулва на мократа от росата трева. Земята! Колко неочаквано е дошла.

Във въздуха бавно плуват две звездички — светвайки^{*} с фенерчетата си, се спуска следващата двойка парашутисти.

... Незабелязано дойде зимата. Веднъж в клуба съобщиха за готвения се ски-поход. Оказаха се много желаещи да вземат в него участие. Всички караха хубаво ски. Походът не беше съвсем обикновен, той се провеждаше комбинирано с парашутни скокове.

В рано мразовито утро самолетът издигна над земята 20 парашутисти-спортисти. Внимателно намазани и добре опаковани ските са прикрепени към специалния товарен парашут.

Бързо долетяха до мястото за скачане. На огромната снежна пелена е простряно черно „Т“ за приземляне. Гъстият дим на огъня посочва посоката на вятъра. Един след друг парашутистите напускат бързо самолета. В студения въздух звучат звънки гласове.

Приземлянето е меко, също като в пухова възглавница.

Разопаковаха ските. Сгънатите парашути изпратиха с камioni. Най-после всичко е готово. Като образуваха дълга верига, скиорите леко се заплъзгаха по равната снежна повърхност.

... Виктор, Аня, Семьон горещо обикнаха увлекателния парашутен спорт. Сега те вече не само скачат, но и вършат голяма работа като инструктори-общественици, ръководят занятията в кръжоците за начинаещи парашутисти.

Младежта охотно постъпва в тези кръжоци.

ГЛАВА IV

СЪВЕТСКОТО НЕБЕ Е НАЙ-ВИСОКО

... На 8 август 1947 г. майсторът на парашутния спорт Николай Гладков, в кожен комбинезон, с парашут и заредена кислородна маска седна в кабината на бързия самолет. Вечерта беше тиха и топла. Температурата бе $+26^{\circ}$. Облеченият със зимни дрехи парашутист се готвеше да се изкачи високо — в стратосферата!

Самолетът, пилотиран от летеца Силиванов, набира бързо височина. Става все по-студено. След 11,000 метра термометърът вече показва 50° под нулата. Приборите се покриха със скреж. Стратосферата!

На височина 12,240 метра Гладков отвори капака на кабината. Внимателно, като се стареше да не се закачи с парашута, той се издигна и като се прехвърли през борта, тръгна надолу.

В ушите му забуча вятър. Той разтвори парашута. Настъпи тишина. Обстановката не беше съвсем обикновена. Горестен удивителен блясък на синьото небе; долу, също като снежни планински вериги — облаци. Обхвана го чувство на откъснатост от земята. Плътният слой от облаци я скриваше напълно. Постепенно очертанията на облаците губеха своята неподвижност и привидна твърдост. Скоро парашутистът навлезе във влажната им маса.

Облаците са преминати. Далеч долу, осветявана от лъчите на залязващото слънце, се разпростираше земята.

На височина 3,000 м той разкопча комбинезона си, сне кожените си ръкавици и отключи кислородния прибор. От 1,000 метра започна да се готви за приземлянето.

След няколко минути той леко се спусна във високата степна трева. По часовника той определи, че спускането с парашута от височина 12,240 метра е продължило 19 минути.

С този свой скок, 654-и по ред, Николай Гладков установи нов рекорд на височинен скок.

След няколко дни рекордът на Гладков беше счупен от неговия другар Алексей Петкевич, който скочи от височина 12,520 метра. Но още на следния ден беше установен нов световен рекорд на височинен скок. Забележителният съветски парашу-

тист Василий Романюк напусна самолета на височина 13,400 метра.

Василий Романюк е направил вече над 1,800 скока. Общо взето той е прекарал във въздуха с парашут около 6 денонощия.

На Василий Романюк принадлежи и световният рекорд по скок с забавяне отварянето на парашута, установен от него през септември 1945 г. (рис. 7).

Рис. 7. Заслуженият майстор на спорта В. Романюк (отляво) и летецът Прошаков (отдясно) преди рекордния скок на В. Романюк

Като скочи от височина 13,108 метра, той падане, без да разтваря парашута 167 секунди, преминавайки за това време разстояние от 12,145 метра.

„Аз добре запомних — разказва Романюк — деня на този скок. И нашето летнище, и развълнуваните лица на другарите, и готовият за излитане самолет — всичко изглеждаше никак особено тържествено. Слагат ми парашута. Приятелски, грижливи ръце внимателно проверяват прогонването на подвесната система, закончават катарамите.

... Все по-ниско се спуска земята, покрита от лека сива мъгла. Подполковник Прошаков управлява самолета внимателно, правейки от време-навреме площадки, за да даде почивка на мотора и на самите нас. Температурата е минус 60 градуса, но студ не се чувства. Специалната дреха защитава добре от

студа. Самолетът продължава да се изкачва нагоре. Ето висотомерът показва вече 12,000 метра. Ние сме в стратосферата! Това се вижда не само по прибора, но и по самочувствието. Тялото изглежда тежко, непослушно, чуждо. Следях как бавно се движи стрелката на висотомера.

Най-после стрелката стига до цифрата, отбелязана с червена чертичка. Време е да се скача! Беше много трудно напускането на самолета. Още веднага бодливи струйки студен въздух проникват под плътно закопчания комбинезон. Земята не се вижда, скриват я перестите облаци. Отгоре те изглеждат млечнобели и твърди. За миг те ми изглеждат като граница на падането, но аз веднага си спомних, че от тях до земята има още около 7,000 метра.

Моето падане премина в свредел. Аз се опитах да го прекратя, но на такава височина за това беше необходима твърде много енергия, а до земята, все едно, беше още далече. Продължавам да падам в свредел, и така се врязвам в облаци. Сива мътилка покрива очите ми. И ето вече облациите останаха някъде горе, но аз продължавам да ги виждам, те се въртят. Свределът продължава. Сега вече е време да се освободя от него. Правя съответното движение и отново виждам земята.

Звънът в ушите се увеличава. Земята с нарастваща скорост като че ли пада върху мене. Сега вече е близко! Слагам ръка на ръчката и разтварям парашута.

Познатия динамичен удар. Въздухът престана да свири в ушите и аз плавно се люлея под копринения купол.

Василий Романюк, патриот на своята Родина, се бори с най-голяма енергия за световни достижения в парашутизма. Под негово ръководство през юли 1947 г. скочиха група съветски парашутисти от височина 11,000 метра. Те установиха рекорд за групов скок от стратосферата. Големи успехи достигат жените-парашутистки. През септември 1947 г. майсторът на парашутния спорт Елена Владимirsка установи нов световен рекорд при скок с забавяне отварянето на парашута за жени. Като напусна самолета на височина 5,480 метра, Владимirsка падаше без да разтваря парашута 4,800 метра.

Сега съветските парашутисти не само установяват рекорди във височинните скокове и тия със забавяне отварянето на парашута, но скачат и от скоростни самолети.

Майсторът на парашутния спорт Алексей Бистров направи скок от самолет при скорост 764 километра/час. След 20 секунди свободно падане той разтвори парашута. Рекордът на Бистров е още един показател за блестящите постижения на съветския парашутизъм, за неговия поход на ново, по-високо стъпало.

1949 г. се ознаменува с големи успехи на съветските спортисти-парашутисти. На 22 юни група в състав от седем души извърши при нощни условия рекорден скок от височина 10,370 метра. Участниците в скока бяха; известният майстор на парашутния спорт Порфирий Полосукин, рекордьорката, майстор на парашутния спорт Елена Владимирска, майсторът на парашутния спорт Константин Ерпичев, Сергей Коробов, Владимир Кривой, парашутистите-спортисти Владимир Доросев и Владимир Иванов.

Скокът беше предшествуван от сериозна подготовка. Бяха направени десетки дневни и нощни тренировачни скокове от различна височина. Голямо внимание беше отделено на физическата подготовка — спортистите направиха ски-походи, занимаваха се с гимнастика.

През април готовността за скок беше подхвърлена на първото сериозно изпитание — започна се тренировка в барокамерата и термобарокамерата. Барокамерата е специално малко помещение, в което с постепенно изтегляне на въздуха се създават условия, които отговарят на разрежения въздух в различните височини. Термобарокамерата е също такова помещение, в което наред с изтеглянето на въздуха се създава и охлаждане, отговарящо на температурните условия при различните височини.

„Издигаха“ спортистите на „височина“ до 12,000 метра, облечени топло и с кислородни маски.

Нощта на 22 юни не благоприятствуваше особено за полета. Небето беше покрито с облаци. В 23 часа и 45 минути самолетът, пилотиран от летеца Пирегудов, се издигна с групата парашутисти във въздуха. На височина 10,400 метра се раздаде подготвителната команда. След няколко секунди самолетът опустя. Парашутистите се спуснаха, ориентирайки се по ярко горящите на земята огньове. На разсъмване всички се събраха на сборния пункт.

Това забележително достижение на съветските парашутисти подчерта още веднъж големите възможности на съветския парашутен спорт, който с големи успехи пропагандира и развива Всесъюзната доброволна организация за съдействие на авиацията. Съветската родина е страна на авиационните рекорди. Многочислените рекорди по парашутния спорт се базират на неговата масовост, на безпределната любов на съветските хора към тяхното социалистическо Отечество.

За съветските хора рекордите не са самоцел. Онова, което днес се завоюва при творческите търсения от най-добрите, утре се достига от стотици и хиляди.

В широко разпространената в Съветския Съюз мрежа от аероклубове на ДОСАВ (сега ДОСААФ — бел. ред.) младежите и

девойките получават спортни разряди на парашутисти-спортисти, стават майстори на спорта.

На 1 април 1949 г. в Съветския Съюз е въведена в действие утвърдената от Всесъюзния комитет за физическа куртура и спорт нова спортна класификация по въздухоплавателен, парашутен безмоторен и самолетен спорт. Тази класификация открива пред парашутистите нови възможности за показване на тяхното майсторство в различните родове парашутни скокове и за по-нататъшно усъвършенстване.

От 16 до 28 август 1949 г. в Москва на Тушинския аеродром се проведе третото Всесъюзно състезание на парашутистите. Това беше първото следвоенно състезание.

... Горещо утро. До започването на състезанията остава час. На аеродрома при разхвърляните палатки стават оживени разговори, радостни приветствия на хора, видели се след дълга раздяла. 32 екипа представят различните градове на Съветския Съюз. Тук са и известните на цялата страна майстори на парашутния спорт и още съвсем млади спортисти, които за пръв път ще участвуват в състезанията. Наред с майсторите на спорта В. Романюк, Е. Владимирска, Н. Гладков, Г. Пясецка, Н. Есионова, В. Воронков, А. Сушински, Н. Савкин и други, които имат много стотици скокове, в Москва са пристигнали и млади спортисти. Сред тях е 18-годишната Ангелина Попкова, 19-годишната студентка Аминет Султанова от Махач Кали, С. Овсяников от Ленинград, В. Волков от Рязан и други.

Още първите дни на състезанието, започнали със скокове с точно приземляне в кръг от височина 600 и 1,000 метра, показаха порасналото майсторство на съветските парашутисти. Всички умело използваха търкалянето и подхлъзгането, обмислено маневрираха със запасния парашут. Голямо майсторство в точността при приземлянето демонстрираха младият спортист от Рязанския аероклуб В. Волков (рис. 8) и московката — майстор на спорта, Н. Есионова.

След това в течение на няколко дни се провеждаха състезания за точност на задържането при разтварянето на парашута. Едни след други летяха самолетите.

120 души се състезаваха за издържане, умение точно да отброяват времето и да се държат във въздуха. Според условията на състезанието всеки участник беше длъжен да направи два скока от височина 1,000 метра и 1,200 метра, мъжете с забавяне отварянето на парашута 10—15 секунди, жените с забавяне 5—8 секунди. Победител се считаеше оня, който разтваряше парашута точно в определеното време.

Рис. 8. Парашутистът-спортист В. Волков

У повечето от участниците отклоненията от определеното време се изразяваха само в десети части от секундата.

Успешно участваха в състезанията съветските жени. Майсторите на парашутния спорт Е. Владимирска, Г. Пясецка и Н. Есинова установиха нов световен рекорд за групов скок с забавяне отварянето на парашута без кислородни апарати за жени (рис. 9). Парашутистките направиха скок от височина 6,200 метра и падаха, без да разтварят парашута, 5,419 метра в течение на 95.7 секунди.

Наред с опитните майстори се отличиха и младежите.

Добри резултати постигнаха младата парашутистка от Дагестанския аероклуб Аминет Султанова (рис. 11) и спортистите-парашутисти Савенков (Тулски аероклуб), Калинин (Централен аероклуб), Домодедов (Ростовски аероклуб), Оконигов (Ленинградски аероклуб).

Съревнованието завърши с групови скокове на екипите и спортни игри.

В този вид особено добри резултати показаха екипите на Централния аероклуб на СССР и екипите на Могилевския, Дагестанския и Грузинския аероклубове.

През последния ден на състезанията се връчваха наградите на победителите.

Преходната награда на Централния комитет на Съвета на ДОСАВ на СССР — сребърната купа и дипломата първа степен за общо екипно първенство бе връчена на втория екип на централния аероклуб на името на В. П. Чкалов.

Рис. 9. Е. Владимирска (в средата), Н. Есионова (отляво) и Г. Пясецка (отдясно) след извършване на рекордният групов скок със забавяне

На спортиста от Рязанския аероклуб В. Волков за най-добър резултат по точност на приземлянето върху наземна мишена беше присъдена наградата на името на изобретателя на авиационния парашут Г. Е. Котелников и диплом първа степен. Втора награда на името на Г. Е. Котелников и диплом втора степен получи майсторът на спорта Н. Гладков.

От жените при този вид състезание получи първа награда Н. Есионова, втора — комсомолката М. Никитина. Наградите на името на Централния аероклуб бяха връчени на П. Савкин, В. Воронков, С. Доброхлебов, А. Султанова, Н. Есионова и на Н. Коняева. Бяха връчени 30 дипломи.

За високи спортни достижения, многогодишна спортна и обществена дейност по решението на Всесоюзния комитет за физическа култура и спорт беше присвоено званието заслужил майстор на спорта на прославените парашутисти В. Романюк, П. Полосухин, А. Фотеев, Н. Гладков, Г. Владимирска, Г. Освалд и други.

Рис. 10. Парашутистката-спортистка Аминет Султанова

* * *

През 1950 г. съветският парашутизъм навършва 20 години. Изминат е дълъг и славен път, по който парашутистите не веднъж прославяха своята Родина.

Съветските парашутисти, които всекидневно чувствуват вниманието и грижите на болшевишката партия и Правителството работят упорито за повишението на своето спортно майсторство. В редиците на смелите въздушни спортисти се вливат нови хиляди младежи и девойки. Силни, бодри, здрави тялом и духом, те ще носят напред и по-високо спортното знаме на своята Родина. В редовете на Всесъюзната доброволна организация за съдействие на авиацията те ще крепят авиационното могъщество на великата Съветска държава, която стои непоколебимо на стража на мира и безопасността на народите.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Г л а в а I. Това може да стане само в съветската страна	3
Г л а в а II. Парашутът идва на помощ	14
Г л а в а III. Възпитаване на волята	26
Г л а в а IV. Съветското небе е най-високо	59

Редактор: Лира Анева   Техн. редактор: Кр. Георгиев
Корицата от Ат. Владов   Коректор: С. Прашкова

Дадена за печат на 21. VI. 1952 г.	Формат $\frac{1}{16}$ от $\frac{58}{84}$
Печатни коли: 3	Авторски коли: 4
Тираж 2,500 екз.	Поръчка № 749

Печатница на Държавно военно издателство

25X1

Page Denied